

Брюксел, 12.7.2023 г.
COM(2023) 424 final

2023/0250 (COD)

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за изменение на Директива 2012/29/ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета

{SEC(2023) 270 final} - {SWD(2023) 246 final} - {SWD(2023) 247 final}

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

• Основания и цели на предложението

В настоящото предложение се предвижда набор от целенасочени мерки за подобряване на способността на жертвите да упражняват правата си, предвидени в Директива 2012/29/ЕС¹ (Директивата относно правата на жертвите, или ДПЖ). ДПЖ е основният хоризонтален законодателен акт за правата на жертвите. В него се определят правата на жертвите на всякакви престъпления, включително правото на информация, правото на подкрепа и защита въз основа на индивидуалните нужди на жертвите, процесуалните права и правото да получат решение за обезщетение от извършителя на престъплението при приключване на наказателното производство. ДПЖ се прилага от ноември 2015 г. във всички държави — членки на ЕС, с изключение на Дания, която не е обвързана от Директивата.

През юни 2020 г. Европейската комисия прие **Стратегия на ЕС за правата на жертвите (2020—2025 г.)**² с цел да активизира усилията си, за да гарантира, че всички жертви на престъпления имат достъп до правосъдие, независимо къде в ЕС и при какви обстоятелства е извършено престъплението. В стратегията се определят пет ключови приоритета: i) ефективна комуникация с жертвите и безопасна среда, в която да съобщават за престъпления; ii) подобряване на подкрепата и защитата за най-уязвимите жертви; iii) улесняване на достъпа на жертвите до обезщетение; iv) укрепване на сътрудничеството и координацията между всички съответни заинтересовани страни; и v) укрепване на международното измерение на правата на жертвите. В стратегията се определят незаконодателни действия за Комисията, държавите членки и други заинтересовани страни за постигане на тези цели. С нея също така се възлага на Комисията да прецени дали е необходимо преразглеждане на Директивата относно правата на жертвите и, ако случаят е такъв, да предложи необходимите изменения.

Приемането на ДПЖ през 2012 г. беше промяна от решаващо значение за укрепване на правата на жертвите и на ориентираното към жертвите правосъдие в ЕС. Тя изигра основна роля в създаването на европейското пространство на свобода, сигурност и правосъдие. Въпреки това бяха установени няколко недостатъка при практическото ѝ приложение. Настоящото целево преразглеждане на Директивата им дава отговор.

Недостатъците бяха установени в приетия от **Комисията на 28 юни 2022 г.**³ доклад за оценка на ДПЖ. Оценката показва, че макар Директивата **като цяло да е донесла очакваните ползи** и да е повлияла положително на правата на жертвите, продължават да се наблюдават специфични проблеми, свързани с правата на жертвите съгласно Директивата.

¹ Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 57), която заменя Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета.

² Съобщение от Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Стратегия на ЕС за правата на жертвите (2020—2025 г.)“, COM(2020) 258 final.

³ Работен документ на службите на Комисията — Оценка на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 декември 2012 г. (SWD(2022)0179 final).

Като цяло се наблюдава подобрене в отношението към жертвите от страна на компетентните органи и в способността на жертвите да участват в наказателни производства. Оценката показва задоволителна степен на съгласуваност и последователност на ДПЖ спрямо друго законодателство. ДПЖ е оказала положително въздействие върху правата на жертвите на достъп до информация и е подобрила достъпа им до службите за подкрепа, по-специално до служби, осигуряващи общи услуги за подкрепа, които днес вече са достъпни за жертвите на всякакви престъпления. Като цяло ДПЖ е подобрила безопасността на жертвите.

Въпреки тези положителни развития обаче **в оценката се изтъкват специфични проблеми, свързани с всяко от правата в ДПЖ, по отношение на които е необходимо целенасочено подобрене.** Тези проблеми са свързани с липсата на яснота и точност на формулировките на някои права в Директивата и с голямата свобода на действие на държавите членки при транспонирането им. Това в някои случаи е довело до ограничения при практическото прилагане на правата на жертвите и до разлики в начина, по който държавите членки са транспонирали Директивата. Така например съществени елементи, свързани с правото на индивидуална оценка на нуждите на жертвите и правото на специализирани услуги за подкрепа, се определят в рамките на националните процедури. Също така на държавите членки е предоставена твърде голяма свобода на действие във връзка с правото да получат решение за обезщетение от извършителя на престъплението. Горните обстоятелства са в ущърб на практическото прилагане на правата на жертвите.

Тези проблеми пречат на жертвите да упражняват правата си съгласно Директивата и подкопават доверието в националните режими в областта на правосъдието и тези в други държави членки. Ниското ниво на доверие води до недостатъчно съобщаване за престъпления, тъй като жертвите просто предпочитат да не съобщават за тях. Те не се чувстват уверени, че след като са съобщили за престъплението, компетентните органи ще предприемат необходимите действия. Това вреди на безпроблемното функциониране на европейското пространство на свобода, сигурност и правосъдие. Справянето с тези проблеми изисква изменение на ДПЖ, което може да бъде постигнато само на равнището на ЕС.

Установени са пет основни проблема, които са посочени по-долу:

1. жертвите не винаги получават информация за правата си или получават неадекватна информация, което затруднява или прави невъзможно упражняването на тези права. Така например жертви, които не съобщават за престъпления, са лишени на практика от правото си да получат информация за своите права при първия контакт с компетентните органи. Освен това, както е потвърдено в доклада по проекта „Vociare“⁴, специалистите считат, че само 30 % от децата, 26 % от лицата с интелектуална недостатъчност и 26 % от неграмотните хора, които живеят в ЕС, получават информация по начин, който да съответства на техните нужди;
2. уязвимите жертви (като деца, възрастни хора, хора с увреждания, жертви на престъпления от омраза и жертви на престъпления, извършени по време на

⁴ [Обобщаващ доклад на проекта „Vociare“](#), публикуван през 2019 г. от мрежата „Подкрепа за жертвата в Европа“ и Португалската асоциация за правата на жертвите (APAV). В доклада се оценява практическото прилагане на Директивата относно правата на жертвите в 26 държави — членки на ЕС.

задържане) не винаги се ползват от навременна оценка на нуждите им от защита и са лишени от ефективни мерки за защита, като заповеди за защита;

3. уязвимите жертви често не могат да се възползват от специализирана подкрепа, като например продължително психологическо лечение, а децата жертви често не могат да се възползват от целеви подход, основан на многоведомствено сътрудничество;
4. участието на жертвите в наказателното производство често е трудно поради липса на правни съвети и насоки и различия в правилата относно статута на жертвите в тези производства;
5. достъпът на жертвите до обезщетение при национални и трансгранични дела е труден поради липсата на държавна подкрепа при принудителното събиране на присъденото обезщетение от извършителя на престъплението, което води до риск от вторично виктимизиране.

Освен това през последните 10 години се наблюдава повишаване на минималните стандарти за това какво представлява съобразено с интересите на детето⁵ и ориентирано към жертвите правосъдие⁶. Ето защо, за да се гарантира, че жертвите могат напълно да упражняват правата си въз основа на настоящите си нужди и последните новости при правосъдието и технологиите, с настоящото преразглеждане се предлагат по-всеобхватни минимални правила от онези, приети през 2012 г. Те се основават на най-добрите практики в държавите членки.

Целта на настоящото преразглеждане е да се отговори на гореизложените конкретни проблеми чрез целенасочен набор от общи и специфични цели (с една специфична цел за всеки конкретен проблем).

Общата цел на настоящото преразглеждане е да се допринесе за едно добре функциониращо пространство на свобода, сигурност и правосъдие, основано на:

- ефикасно признаване на присъди и съдебни решения по наказателни дела;
- високо равнище на сигурност поради подобреното съобщаване за престъпления⁷;
- правосъдие, ориентирано към жертвата, при което жертвите се признават за такива и могат да упражняват правата си.

Специфичните цели на настоящото преразглеждане включват:

- i) значително подобряване на достъпа на жертвите до информация;
- ii) подобряване на съгласуването на мерките за защита на жертвите с техните нужди, за да се гарантира безопасността на уязвимите жертви;

⁵ Вж. например бързото развитие в държавите членки на модела „Barnahus“ (къщи за деца).

⁶ Вж. например проекта „Re-just“ — [„План за действие за разработване на системи за наказателно правосъдие, ориентирани към жертвите и преживените травми“](#), публикуван през 2021 г., в който се представят най-новите стандарти за достъп на жертвите до информация, включително горещи телефонни линии, координиран подход за подкрепа, защита на жертвите и участие в правосъдието.

⁷ Както е обяснено в оценката на въздействието, в резултат на предложените изменения 10—20 % от жертвите, които са посочили, че не съобщават за престъпления поради страх от преследване, биха съобщили за такива.

- iii) подобряване на достъпа до специализирана подкрепа за уязвими жертви;
- iv) по-ефективно участие на жертвите в наказателни производства; и
- v) улесняване на достъпа до получаване на обезщетение от извършителя на престъплението по всички дела, включително национални и трансгранични дела.

Специфичните цели и резултатите по тях са внимателно оценени в оценката на въздействието. По-подробно разяснение на целите и съответстващите им изменения в Директивата относно правата на жертвите са представени в раздел 3 от оценката на въздействието.

- **Съгласуваност с действащите разпоредби в тази област на политиката**

ДПЖ беше приета на 25 октомври 2012 г. Оттогава актът не е изменен или преразглеждан. Освен ДПЖ, законодателството на ЕС в областта на правата на жертвите включва Директивата относно обезщетението от 2004 г.⁸ и правилата на ЕС относно заповедите за защита⁹. Тези актове също така са **хоризонтални** и са приложими по отношение на всички жертви на престъпления.

Освен това законодателството на ЕС в областта на правата на жертвите включва **секторно законодателство**, което е съставено от няколко акта, насочени към специфичните нужди на жертвите на някои категории престъпления. Те включват Директивата относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него¹⁰, Директивата за борба със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография¹¹, Директивата относно борбата с тероризма¹² и Директивата за борба с измамите със и подправянето на непарични платежни средства¹³. На 8 март 2022 г. Комисията прие предложение за Директива относно борбата с насилието над жени и домашното насилие (Предложение за ДНЖ)¹⁴. На 19 декември 2022 г. Комисията представи предложение за изменение на Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него¹⁵.

В секторното законодателство се **криминализират някои действия и се предвиждат допълнителни права за жертвите на тези престъпления, които отговарят по-пряко**

⁸ Директива 2004/80/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно обезщетението на жертвите на престъпления, ОВ L 261, 6.8.2004 г., стр. 15—18.

⁹ Директива 2011/99/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно европейската заповед за защита (ОВ L 338, 21.12.2011 г., стр. 2) и Регламент (ЕС) № 606/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 12 юни 2013 г. относно взаимното признаване на мерки за осигуряване на защита по граждански дела (ОВ L 181, 29.6.2013 г., стр. 4).

¹⁰ Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2011 г. относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него и за замяна на Рамково решение 2002/629/ПВР на Съвета (ОВ L 101, 15.4.2011 г., стр. 1).

¹¹ Директива 2011/93/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г. относно борбата със сексуалното насилие и със сексуалната експлоатация на деца, както и с детската порнография и за замяна на Рамково решение 2004/68/ПВР на Съвета (ОВ L 335, 17.12.2011 г., стр. 1).

¹² Директива (ЕС) 2017/541 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 г. относно борбата с тероризма и за замяна на Рамково решение 2002/475/ПВР на Съвета, и за изменение на Решение 2005/671/ПВР на Съвета. ОВ.

¹³ Директива 2019/713 (ОВ L 123, 10.5.2019 г., стр. 18).

¹⁴ COM(2022) 105 final, 8.3.2022 г.

¹⁵ COM(2022) 732 final, 19.12.2023 г.

на специфичните им нужди. Секторното законодателство не заменя нормите на ДПЖ. Разпоредбите на секторното законодателство се основават на ДПЖ и се прилагат в допълнение към нейните разпоредби. **Секторното законодателство допълва ДПЖ, като предоставя допълнителни права на жертвите на специфични категории престъпления съгласно секторното законодателство.** След преразглеждането на ДПЖ всички жертви, включително тези, обхванати от секторното законодателство, ще се ползват от по-строги правила относно правата на жертвите. Преразглеждането на ДПЖ е изцяло съгласувано със секторното законодателство. То няма да изисква каквото и да е преразглеждане на прието или предложено секторно законодателство.

В оценката на въздействието Комисията внимателно преценява съгласуваността на настоящото предложение с цялото секторно законодателство. По-специално съгласуваността на предложените мерки относно горещите телефонни линии за оказване на помощ на жертви, относно подобряването на индивидуалните оценки и относно целевите и интегрирани мерки е проверена спрямо секторното законодателство. Това включва съществуващото законодателство относно жертвите на тероризъм и децата жертви на сексуално насилие и предложените мерки относно жертвите на насилие над жени или на домашно насилие и жертвите на трафик на хора. Оценката показва, че предложените мерки допълват и укрепват секторното законодателство.

Предвиденото в секторното законодателство равнище на защита не служи като целеви показател за повишаване на стандартите за всички жертви на всички видове престъпления в рамките на настоящото преразглеждане. Тъй като секторните законодателни мерки са разработени с акцент върху специфичните нужди на жертвите на определени категории престъпления, те може да не са подходящи или пропорционални за жертвите на всички видове престъпления. Независимо от това, някои от предложените при настоящото преразглеждане мерки може да съдържат елементи, които вече са обхванати от секторното законодателство. Това е неизбежно предвид общия предмет — т.е. правата на жертвите, и факта, че ДПЖ се прилага по отношение на всички жертви, което включва жертви, които са уязвими и такива, които не са. Съгласно ДПЖ уязвими жертви са тези, които се нуждаят от специализирана подкрепа и мерки за защита, които включват, но не се изчерпват с жертвите, обхванати от съществуващото и предложеното секторно законодателство, например жертви на тероризъм или жертви на насилие над жени и домашно насилие. Например в рамките на настоящото преразглеждане като изменение на член 9, параграф 1, буква в) се предлага осигуряването на безплатна психологическа подкрепа за уязвими жертви, докато такава е необходима. Това право вече съществува за жертвите на тероризъм съгласно член 24, параграф 2 от Директива относно борбата с тероризма. В този случай съгласуваността на ДПЖ със секторното законодателство е изцяло гарантирана, тъй като жертвите на престъпления, обхванати от секторното законодателство, продължават да се ползват от правата си съгласно него и съгласно Директивата. След началото на прилагането на преразгледаната ДПЖ жертвите на тероризъм ще продължат да се ползват от правото си на безплатна психологическа подкрепа наред с други категории уязвими жертви.

Необходимо е допълнително разяснение във връзка с целевата и интегрираната услуга за специализирана подкрепа за жертвите със специфични нужди. Член 9, параграф 3, буква б) от ДПЖ се отнася до такава подкрепа, по-специално за жертви на сексуално насилие, жертви на насилие, основано на пола, и жертви на насилие при близки взаимоотношения. Тя обаче не се отнася изрично за други групи жертви със

специфични нужди. Поради това в предложеното към ДПЖ изменение се пояснява, че целеви и интегрирани услуги за подкрепа следва да бъдат достъпни за други жертви със специфични нужди, като например жертви на трафик на хора, жертви на организирана престъпност, жертви с увреждания, жертви на експлоатация, жертви на престъпления от омраза, жертви на тероризъм или жертви на основни международни престъпления. Това не засяга задълженията на държавите членки съгласно предложението за ДНЖ да гарантират достъп до целеви и интегрирани услуги за жертвите на престъпления, обхванати от предложението за ДНЖ и главно жертви на изнасилване (центрове за жертви на изнасилване съгласно член 28 от предложението за ДНЖ) или жертви на генитално осакатяване на жени (съгласно член 29 от предложението за ДНЖ).

Освен това, в отговор на установените при оценката недостатъци, съгласно настоящото предложение от държавите членки се изисква да създадат специфични протоколи, с които ще се организират действията на специализираните служби за подкрепа за цялостно справяне с многобройните потребности на жертвите със специфични нужди (вж. новодобавения параграф 4 в член 9 от ДПЖ).

За да се гарантира, че няма недоразумения по отношение на обхвата на задълженията на държавите членки съгласно предложението за ДНЖ и настоящото предложение за преразглеждане на ДПЖ, се предлага в ДПЖ да се въведе изрична разпоредба, с която от държавите членки се изисква да гарантират, че транспонират задълженията си съгласно настоящото предложение, без да засягат задълженията си съгласно предложението за ДНЖ. Освен това, за да се съгласува ДПЖ с използваната в предложението за ДНЖ терминология, в настоящото предложение се пояснява, че когато ДПЖ се отнася до жертви на насилие, основано на пола, това понятие следва да включва жертви на насилие над жени и жертви на домашно насилие.

Настоящото преразглеждане е изцяло съгласувано и със **Стратегията на ЕС за правата на жертвите**, което е показано в оценката на въздействието.

- **Съгласуваност с други политики на ЕС**

Преразглеждането е съгласувано и с други политики на ЕС, включително цифровизацията. По-специално предложената разпоредба относно използването на електронни средства за комуникация отговаря на развитията в технологията в съответствие с **политиката на Комисията в областта на цифровизацията**, включително цифровизацията на правосъдието¹⁶. За да се справят с установените недостатъци, държавите членки ще бъдат задължени да предоставят възможност на жертвите да упражняват правата си на информация и достъп до правосъдие чрез използването на електронни съобщения. Предложените мерки също така позволяват достъп до правосъдие за жертви в трансгранични дела, като от държавите се изисква да улесняват участието в наказателни производства за жертви, които пребивават в чужбина, чрез видеоконферентни връзки и телефонни конферентни разговори. С подобно изискване се преодолява настоящото ограничение съгласно Директива 2012/29/ЕС, в която се предоставя такава възможност, но само за целите на изслушването на жертви в съответствие с Конвенцията за взаимопомощ по

¹⁶ Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ L 257, 28.8.2014 г., стр. 73).

наказателноправни въпроси между държавите — членки на Европейския съюз от 29 май 2000 г¹⁷.

Преразглеждането е насочено към осигуряване на използването на електронни съобщения. Чрез улесняване на равния достъп до информация, защита, подкрепа, правосъдие и обезщетение, преразглеждането на Директивата относно правата на жертвите ще предостави повече равни възможности за всички жертви да упражняват правата си. Това значително ще допринесе за целта на **ООН за устойчиво развитие (ЦУР) 10** насочена към **намаляване на неравенствата**.

С оглед на общата си цел да повиши доверието в институциите и услугите, осигуряващи подкрепа за жертвите на престъпления, инициативата ще допринесе за насърчаване на върховенството на закона и ще осигури равен достъп до правосъдие, като по този начин ще допринесе за **ЦУР 16 относно мир, справедливост и силни институции**.

Подобрения в дългосрочен план може да се очакват и **относно „Добро здраве и благосъстояние“ (ЦУР 3)**. Това ще бъде постигнато чрез подобряване на защитата на жертвите и намаляване на дповторната виктимизация. Някои косвени ефекти, които помагат за намаляването на престъпността, също ще допринесат за напредъка в тази ЦУР, например по-високи нива на съобщаване за престъпления, съдебни преследвания и изпълнени в по-голяма степен присъди.

2. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ, СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

• Правно основание

Правното основание на настоящото действие е **член 82, параграф 2, буква в) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС)**. Това дава възможност на ЕС да установи минимални правила относно правата на жертвите: i) доколкото е необходимо да се улеснят взаимното признаване на съдебни решения и полицейското и съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси с трансгранично измерение; и ii) при условие че се отчитат разликите между правните традиции и системи на държавите членки. Минималните правила относно правата на жертвите на престъпления не са ограничени до трансгранични ситуации. Подобно на минималните стандарти за заподозрени лица и обвиняеми, ЕС може да установи минимални стандарти за национални правила с цел повишаване на взаимното доверие в съдебните системи на други държави членки. Това може да подобри функционирането на взаимното признаване на съдебни решения и решения по наказателноправни въпроси с трансгранично измерение.

• Субсидиарност

С цел взаимното признаване и съдебното сътрудничество да бъдат напълно ефективни **трябва да е налице взаимно доверие в наказателноправните системи на други държави членки**. Необходимо е да се постигне взаимно доверие в стандартите за справедливост и правосъдие на правосъдните системи и гражданите следва да имат увереност, че същите минимални правила ще се прилагат, ако пътуват или живеят в чужбина. Както се признава в Договора, установяването на минимални стандарти относно правата на заподозрените лица и обвиняемите и относно правата на жертвите е

¹⁷ ОВ С 197,12.7,2000 г., стр. 3

от ключово значение за улесняване на взаимното признаване. Съгласно Договора се изисква ЕС да действа предварително в тези области (т.е. преди да бъде нарушено доверието в режимите в областта на правосъдието на други държави членки), за да се укрепи това доверие.

Правата на жертвите вече бяха хармонизирани в значителна степен в ДПЖ и в секторното законодателство и това съответно допринесе за повишаване на доверието в съдебните системи на други държави членки. Както обаче е посочено в оценката и потвърдено при консултациите, въпреки постигнатия напредък в определянето на минимални стандарти относно правата на жертвите, **някои държави членки не са успели да защитят по ефективен начин тези права в рамките на разрешения от ДПЖ обхват.**

Освен това през последните 10 години след приемането на ДПЖ минималните стандарти претърпяха изменения. Това е свързано с промените в правосъдието (съобразено с интересите на детето и ориентирано към жертвите правосъдие), обществото (като увеличаващата се необходимост от координиран подход, за да се гарантира, че службите за подкрепа на жертвите са винаги на разположение при криза¹⁸) и технологиите (цифровизацията, разрастващата се онлайн престъпност и новите технологии за подкрепа, защита и достъп до правосъдие за жертвите). Трябва да бъдат определени по-всеобхватни минимални стандарти, за да се гарантира ефективността на ДПЖ и да се запази взаимното доверие между националните органи.

Добавената стойност на ЕС следва да се осигурява главно чрез улесняване на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси и гарантиране на безпроблемното функциониране на европейското пространство на свобода, сигурност и правосъдие. За да се постигне това, **е от съществено значение да е налице доверие в равния достъп до правата на жертвите, независимо къде в ЕС е извършено престъплението.** Един пример за необходимостта от високо равнище на доверие по отношение на правата на жертвите е решението на съдебни органи за трансфер на производства в друга държава членка. Съгласно Рамково решение¹⁹ 2009/948/ПВР компетентните национални органи може да установяват контакт помежду си, когато има разумни основания да смятат, че в друга държава членка се провежда паралелно наказателно производство, което би могло да доведе до трансфер на производства в друга държава членка. Когато вземат решение относно трансфера, националните органи вземат предвид степента, в която жертвата може да упражнява своите права в рамките на производството в държавата членка на трансфера. За да вземат решения за трансфери, от решаващо значение е съдебните органи да имат високо равнище на доверие, че в държавата членка, в която се извършва трансфера на производството, жертвите ще се ползват от еквивалентно ниво на достъп до подкрепа, защита, възможност за участие в наказателно производство и достъп до обезщетение от извършителя на престъплението. Това е особено важно, като се има предвид, че Комисията неотдавна предложи Регламент относно трансфера на производства по

¹⁸ [Upholding fundamental rights in times of crisis](#) |(Утвърждаване на основните права във времена на криза) Агенция на Европейския съюз за основните права (europa.eu), 13 октомври 2022 г.

¹⁹ [Рамково решение 2009/948/ПВР.](#)

наказателни дела²⁰ с цел да се гарантира, че държавата членка, която е в най-добра позиция, разследва или преследва по наказателен път дадено престъпление²¹.

Добавената стойност от ЕС също лежи и в справянето с мащаба и естеството на проблемите, които не могат да се решат самостоятелно от държавите членки.

- **Пропорционалност**

Предложените с настоящото преразглеждане мерки са внимателно оценени в оценката на въздействието. Пропорционалността е отразена чрез избраното равнище на действие в националните правни системи. Това действие е изложено в три алтернативни решения за всяка от петте специфични цели (от тази с най-малка до тази с най-голяма тежест за държавите членки). Пропорционалността на всяка от предложените мерки е също внимателно оценена и изпитана по време на консултациите със заинтересованите страни.

- **Избор на инструмент**

Както е посочено в член 82, параграф 2 от ДФЕС, законодателният орган на Съюза приема директиви. Директивата е обвързваща за всяка държава членка по отношение на резултата, който трябва да се постигне, но на националните органи се оставя възможността да определят формата и методите.

3. РЕЗУЛТАТИ ОТ ПОСЛЕДВАЩИТЕ ОЦЕНКИ, КОНСУЛТАЦИИТЕ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОЦЕНКИТЕ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

- **Консултации със заинтересованите страни**

При изготвянето на **оценката и оценката на въздействието на Директивата относно правата на жертвите**, Комисията проведе консултация с широк кръг заинтересовани страни.

През декември 2020 г. Комисията публикува **пътна карта за оценка** за настоящата инициатива на уебсайта „Споделете мнението си“²². В рамките на консултацията бяха получени 56 отговора. На 28 юни 2022 г. Комисията прие своята **оценка на Директивата относно правата на жертвите**²³. При оценката бяха използвани

²⁰ На 5 април 2023 г. беше прието Предложение на Комисията за Регламент относно трансфера на производства по наказателни дела, COM (2023 г.) 185 final 2023/0093 (COD).

²¹ Друг пример, когато се изисква доверие, е присъединяването на компетентни национални органи към съвместен екип за разследване (СЕР). СЕР е форма на тясно сътрудничество между компетентните съдебни и правоприлагащи органи на две или повече държави членки с цел да се справят със сложни и често пъти широкомащабни трансгранични дела (въз основа на [Рамково решение на Съвета от 13 юни 2002 г.](#)). Тези дела често включват уязвими жертви от няколко държави членки, като жертви на трафик, жертви на сексуална експлоатация на деца или жертви на основни международни престъпления. Това изисква високо равнище на доверие, че всички партньори ще се отнасят с участващите в разследванията жертви по подходящ начин и че правата им ще бъдат зачетени във всички съответни държави. Скорошен пример е [СЕР относно предполагаеми основни международни престъпления, извършени в Украйна](#) (с участието на няколко държави членки), включващ украински жертви на военни престъпления, които са избягали от страната в различни държави — членки на ЕС.

²² [Подкрепа за жертвите на престъпления — оценка на Директивата за правата на жертвите \(europa.eu\)](#).

²³ Работен документ на службите на Комисията — Оценка на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 декември 2012 г. (SWD(2022) 180 final).

проучване за подкрепа и събиране на данни, включващо **обществена консултация**²⁴. По време на обществената консултация Комисията получи 95 отговора, включително 20 документа за изразяване на позиция.

Като част от **оценката на въздействието относно преразглеждането на законодателството в областта на правата на жертвите**, Комисията проведе следните консултации: **покана за предоставяне на данни**²⁵ (53 получени отговора); **обществена консултация** (72 получени отговора, включително 15 документа за изразяване на позиция, единият от които по-късно беше преразгледан); **целеви консултации с експерти от държавите членки, платформата за правата на жертвите и група експерти по наказателно право**; и широки консултации като част от **проучване на външен изпълнител** в подкрепа на оценката на въздействието относно разходите и ползите от вариантите на политиката.

Бяха проведени консултации със следните категории заинтересовани страни: i) **специалисти, работещи с жертви**, включително съдебни органи в държавите членки, централни органи и правоприлагащи органи; ii) **членове на организации на гражданското общество, работещи с жертви**, а именно организации и служби за подкрепа на жертвите на равнището на ЕС и на национално равнище; iii) **агенции и мрежи на ЕС**, включително Агенцията на ЕС за сътрудничество в областта на наказателното правосъдие (Евроюст), Агенцията на ЕС за сътрудничество в областта на правоприлагането (Европол), Агенцията на ЕС за обучение в областта на правоприлагането (CEPOL), Европейската мрежа за правата на жертвите, мрежата на ЕС от национални звена за контакт относно обезщетенията, единните звена за контакт за жертвите на тероризъм в държавите членки, Европейската съдебна мрежа, Агенцията за основните права (FRA), Европейската служба за външна дейност; iv) **международни организации**, като например Съвета на Европа; v) **изследователски и академични организации**; и vi) **обществеността, включително жертвите**.

- **Събиране и използване на експертни становища**

Настоящото предложение се основава на данни, събрани като част от оценката и оценката на въздействието на Директивата относно правата на жертвите.

При настоящото преразглеждане бяха използвани и много **доклади и проучвания** относно правата на жертвите и прилагането на ДПЖ. Те включват няколко доклада от проекти, финансирани от ЕС²⁶. С цел да оцени финансовата осъществимост на основните варианти, Комисията започна също така **анализ на разходите и ползите**, който беше проведен от външен изпълнител.

Освен това Комисията взе предвид **предишна работа, извършена от Европейския парламент**. Това включва проучване относно изпълнението на Директивата относно правата на жертвите, проведено от Службата на ЕС за парламентарни изследвания през 2017 г.²⁷, проучване, поискано от Комисия по граждански свободи, правосъдие и

²⁴ [Подкрепа за жертвите на престъпления — оценка на Директивата за правата на жертвите \(europa.eu\)](http://europa.eu).

²⁵ [https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13096-Criminal-justice-EU-rules-on-victims-rights-update- bg](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13096-Criminal-justice-EU-rules-on-victims-rights-update-bg)

²⁶ Вж. доклада „Vociare“ или доклада „Artemis“. За да разгледате примерите за проекти, вж. приложение 1 към оценката на въздействието.

²⁷ Директива относно правата на жертвите 2012/29/ЕС — оценка за прилагането на европейско равнище. PE 611.022, декември 2017 г.,

вътрешни работи (LIBE) относно наказателнопроцесуалните закони в ЕС²⁸, и Резолюция на парламента относно минималните стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления²⁹.

- **Оценка на въздействието**

Оценката на въздействието, придружаваща настоящото предложение, се основава на констатациите от оценката, извършена от Комисията.

В оценката на въздействието Комисията разгледа няколко законодателни варианти на политиката. Вариантите без законодателни мерки бяха изключени с оглед на факта, че Стратегията на ЕС за правата на жертвите (2020—2025 г.) вече включва незаконодателни мерки, които трябва да бъдат приложени през следващите години, но тяхното очаквано въздействие е включено в базовото равнище.

С предложените изменения в предпочитания пакет от варианти на политиката в оценката на въздействието ще се постигне следното:

- **по-ефективен достъп до информация**, особено чрез задължението за създаване на горещи телефонни линии за оказване на помощ на жертви, чрез които на всички свързали се с тях жертви, включително тези, които не съобщават за престъпление, се предоставя информация за техните права;
- **мерки за защита, които са съобразени в по-голяма степен с нуждите на жертвите**, особено поради подобрената индивидуална оценка на нуждите от защита на жертвите и разширения списък от мерки за защита, които ще бъдат на разположение на жертвите след оценката, включително заповеди за защита;
- **по-добра подкрепа**, особено чрез правото на безплатна психологическа подкрепа, докато такава е необходима, **правото на целева, многоведомствена подкрепа за децата жертви и правата на хората с увреждания**;
- **по-ефективно участие на жертвите в наказателното производство** чрез **правото на административна помощ в съда и правото на средства за правна защита**;
- **по-добър достъп до обезщетение** чрез i) утвърждаване на правата на жертвите за получаване на решение за обезщетение от извършителя на престъплението в рамките на наказателното производство; и ii) въвеждане на задължение за държавата да изплаща своевременно на жертвата дължимото от извършителя на престъплението обезщетение след като е постановено решение за присъждането на това обезщетение, с

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611022/EPRS_STU\(2017\)611022_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611022/EPRS_STU(2017)611022_EN.pdf).

²⁸ „Наказателнопроцесуални закони в Европейския съюз — сравнителен анализ на подбрани основни различия и въздействието им върху изготвянето на законодателството на ЕС“. РЕ 604.977, август 2018 г.,

²⁹ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU\(2018\)604977_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU(2018)604977_EN.pdf) Резолюция на Европейския парламент от 30 май 2018 г. относно прилагането на Директива 2012/29/ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления, (2016/2328 (INI)).

възможност за държавата след това да претендира възстановяване на обезщетението от извършителя.

Както е посочено в оценката на въздействието, във всяка държава членка **очакваните ползи от предложените при настоящото преразглеждане изменения надхвърлят очакваните разходи.**

Съотношението варира в различните държави членки, като при някои се наблюдават по-добро съотношение между разходите и ползите (по-високо положително въздействие за всяко изразходвано евро), а при някои те са по-лошо (по-ниско положително въздействие за всяко изразходвано евро). Основната причина за тези различия е резултат от различните изходни позиции на държавите членки. Това включва по-специално размера на усилията (разходите), които държавите членки трябва да положат, за да постигнат резултатите от предложените изменения, разликите в разходите, свързани с транспонирането на определени мерки (например психологическа подкрепа) и различния брой жертви в държавите членки.

В оценката на въздействието ясно се посочва, че макар държавите членки да трябва да направят някои първоначални инвестиции, предложените изменения ще доведат до по-добре функционираща икономика, по-устойчиви общества и по-стабилни държавни институции. Жертвите на престъпления, които получават навременна подкрепа и защита се интегрират по-лесно в обществото, връщат се по-бързо на работа и са по-малко зависими от здравноосигурителните схеми. Такива жертви също са по-склонни да съобщават за престъпление и да сътрудничат на компетентните органи. Следователно, в резултат на предложените изменения, държавите членки ще се възползват от подобрените икономики, по-интегрираните общества и по-стабилните режими в областта на правосъдието.

Проектът за оценка на въздействието беше представен на Комитета за регулаторен контрол на 3 ноември и беше обсъден на 30 ноември 2022 г. Оценката на въздействието беше леко преработена след изслушването, за да се отразят по-точно разходите за изпълнение и методиката за оценка на вариантите. На 1 декември Комитетът издаде положително становище по проекта без резерви.

- **Пригодност и опростяване на законодателството**

Анализът в оценката на въздействието предполага, че пакетът от предпочитани варианти следва да намали тежестта за държавите членки в дългосрочен план, дори ако някои разходи се увеличат в краткосрочен план. По-голямата част от това увеличение следва да бъде компенсирани от очакваните ползи, осигурени от пакета от варианти.

Известно опростяване за националните органи ще се дължи на различни мерки, които ще увеличат сътрудничеството и координацията между работещите с жертвите, включително службите за подкрепа. Това ще доведе до по-ефикасна организация на режимите в областта на правосъдието. По-специално, настоящата тежест върху полицията, причинена от задължението за предоставяне на пълна информация за правата на жертвите в съответствие със специфичните нужди на всяка жертва, ще бъде споделена с други (включително неправителствени организации и доброволци).

Установени са допълнителни ползи за функционирането на съдебните системи на държавите членки. По-специално се очаква службите, разглеждащи искания за обезщетения от държавата, да бъдат подпомогнати в значителна степен чрез пълно прилагане на предпочитания вариант във връзка с присъденото обезщетение. По-голямо опростяване следва да се постигне чрез разглеждане на всички въпроси, свързани с обезщетенията, в рамките на наказателното производство, вместо и в

наказателното, и в гражданското производство. Това ще намали броя на гражданските дела и ще направи съдебната система по-ефективна.

На 5 декември 2022 г. платформата „Готови за бъдещето“ прие становището си относно преразглеждането на достиженията на правото в областта на правата на жертвите³⁰. Нейните предложения са в съответствие с текущата работа в областта на правата на жертвите и предпочитаните варианти на политиката в оценката на въздействието.

- **Основни права**

В предложението се зачитат основните права и се съблюдават принципите, приети в член 6 от Договора за Европейския съюз и в Хартата на основните права на Европейския съюз. Всички варианти на политиката имат за цел да намалят дискриминацията чрез предоставяне на равен **достъп до информация, защита, подкрепа, правосъдие и обезщетение** и чрез гарантиране на подходящи минимални стандарти за всички жертви на престъпления, без да се прави разграничение, като същевременно се вземат предвид специфичните нужди на жертвите.

Що се отнася по-конкретно до **равния достъп до информация** за правата на жертвите, беше разгледано как да се осигури по-добър достъп за жертвите **в затворени институции**. Уебсайтът (който е неразделна част от горещата телефонна линия за оказване на помощ на жертви) ще подобри достъпа до информация за жертвите, които не говорят официалния език на държавата членка. Чрез подобряване на **оценките на индивидуалните нужди** е възможно да се оценяват по-добре индивидуалните нужди на жертвите, което ще доведе до **по-равностойна и ефективна защита** на най-уязвимите жертви. Относно подкрепата за жертвите в инициативата се предвижда, наред с другото, **разширяване на обхвата на безплатната психологическа подкрепа**, така че да достига до по-широка група жертви (понастоящем тя е предвидена за жертвите на тероризъм). Освен това с преразглеждането се планира предоставянето на всички жертви на престъпления на **повече права по време на наказателното производство, независимо дали имат официален статут** на страна по него. Следователно възможността да бъдат придружени по време на съдебното производство вероятно ще насърчи всички жертви да потърсят правата си. Добавена е разпоредба относно правата на хората с увреждания, с която правата в настоящото предложение стават достъпни по отношение на техните специфични нужди. Това ще позволи на хората с увреждания да се ползват равноправно от правата на жертви заедно с другите. Всички тези промени ще намалят неравенството и се очаква да окажат положително въздействие върху основните права.

Намесата в правото на зачитане на личния и семейния живот (член 7) и в правото на защита на личните данни (член 8) на жертвата и извършителя на престъплението е необходима и пропорционална, за да се гарантира, че жертвите могат ефективно да упражняват правата си на подкрепа и защита. Освен това в предложението се предвижда конкретно задължение да не се споделят личните данни на жертвата с миграционните органи. Тази защитна мярка гарантира, че информацията за жертвата се обработва само за целите на ДПЖ. Събирането на лични данни за статистически цели е необходимо, за да се гарантира ефективността на мерките, обхванати от настоящото

³⁰ https://commission.europa.eu/system/files/2022-12/Final%20opinion%202022_SBGR3_07%20Revision%20of%20the%20victims%20rights%20acquis_rev.pdf.

преразглеждане, и да се оформи политиката за правата на жертвите. Зачитането на личния и семейния живот на жертвите е допълнително укрепено, като се гарантира, че след извършване на индивидуални оценки срещу извършителите на престъпления са взети подходящи мерки за защита.

Определените в Хартата на основните права на Европейския съюз основни права, които се ползват, включват правото на живот (член 2), правото на неприкосновеност на личността (член 3), правото на личен и семеен живот (член 7), правото на защита на личните данни (член 8), правото на равенство пред закона (член 20), правото на недискриминация (член 21), правата на детето (член 24), интеграцията на хората с увреждания (член 26), правото на социална помощ и закрила на здравето (член 35), правото на добра администрация (член 41) и правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес (член 47).

Предложението беше оценено и с оглед на **правата на извършителите на престъпления**, заподозрените лица и обвиняемите. Те включват правото на правосъдие (член 47), презумпцията за невинност (член 48), правото на защита и принципите на законност и пропорционалност на наказателните производства (член 49), правото на всеки да не бъде съден или наказван два пъти за едно и също престъпление (член 50) и правилата на ЕС относно процесуалните права на заподозрените лица и обвиняемите. Установено е, че вариантите не засягат основните права на извършителите на престъпления, заподозрените лица и обвиняемите.

Освен това в настоящото предложение се вземат предвид правата на хората с увреждания и задълженията, залегнали в Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по която ЕС и всички негови държави членки са страна.

Очаква се с предложението да се утвърдят основните права на жертвите. Въпреки това прякото въздействие върху основните права при някои варианти ще бъде по-изразено, отколкото при други. Тъй като е невъзможно да се направи количествен анализ на въздействието, като методика е избран качественият анализ. Той се извършва чрез оценка на степента, до която всеки вариант може да подобри базовото равнище.

4. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

Предложението не оказва въздействие върху бюджета на ЕС.

5. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

- **Планове за изпълнение и механизми за мониторинг, оценка и докладване**

В съответствие с член 2 от настоящото предложение от държавите членки се изисква да въведат в действие законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими за привеждане в съответствие, най-късно до *[две години след влизането в сила на Директивата]*. Налице е изключение за въвеждане на разпоредбите, необходими за спазване на член 26б (относно използването на електронни средства за комуникация), които следва да бъдат приети и публикувани в срок до *[четири години след влизането в сила на Директивата]*. Държавите членки трябва да съобщат текста на своите разпоредби на Комисията.

Комисията ще наблюдава и оценява въздействието на настоящото предложение, като използва съществуващите механизми съгласно настоящата Директива. Освен това, в съответствие с член 28 (Предоставяне на статистически данни), държавите членки трябва да предприемат необходимите мерки за създаване на система за събиране,

изготвяне и разпространение на статистически данни за жертвите на престъпления. Те трябва да изпращат тези данни на Комисията (Евростат) на всеки три години.

Комисията ще продължи да провежда срещите на платформата на ЕС за правата на жертвите по теми, свързани с правата на жертвите. Този обмен ще допринесе и за мониторинга и оценката.

В срок до [*шест години след приемането*] Комисията трябва да представи на Европейския парламент и на Съвета доклад за прилагането на Директива 2012/29/ЕС, изменена с настоящата Директива. В доклада трябва да се направи оценка на степента, в която държавите членки са предприели необходимите мерки, за да се съобразят с настоящата Директива, включително на техническото изпълнение.

- **Обяснителни документи (за директивите)**

За да се гарантира правилното прилагане на настоящата Директива, ще бъде необходим обяснителен документ (например под формата на таблици на съответствието), както се изисква в решението на Съда по дело C-543/17³¹. Законодателството, с което се транспонира Директивата относно правата на жертвите, рядко се ограничава до един-единствен правен текст, тъй като разпоредбите често са включени в различни национални инструменти. Поради тази причина държавите членки трябва да предоставят на Комисията обяснителен документ с текста на приетите разпоредби, с които се транспонира настоящата Директива.

- **Подробно разяснение на отделните разпоредби на предложението**

Измененията на Директивата относно правата на жертвите са насочени към разпоредби, целящи: подобряване на достъпа на жертвите до информация и съобщаване за престъпления, улесняване на достъпа до специализирана подкрепа за уязвими жертви, включително деца, и подобряване на достъпа до правосъдие за жертви с увреждания, по-ефективно участие на жертвите в наказателното производство, подобряване на достъпа на жертвите до обезщетение, по-добро съобразяване на мерките за защита на жертвите с техните нужди, използване на електронни средства за комуникация и специфични задължения относно жертвите на насилие над жени и домашно насилие.

а) Разпоредби, целящи подобряване на достъпа на жертвите до информация и съобщаване за престъпления (член 3а, член 5а и член 26а).

Съгласно член 4 от ДПЖ жертвите имат право да получават информация за своите права **при първия контакт с компетентните органи**, обикновено полицията. Не всички жертви обаче се свързват с компетентните органи. Както е отбелязано в доклада на Агенцията за основните права от 2021 г.³², **в повечето случаи жертвите не съобщават за престъплението. Тези жертви са лишени от достъп до информация, включително информация за правата им на подкрепа и защита, независимо дали съобщават за престъпление или не.**

Макар че съгласно ДПЖ тази информацията за жертвите трябва да се предоставя в съответствие с правото да разбират и да бъдат разбирани (член 3 от ДПЖ), при оценката бе установено, че на практика компетентните органи често използват език,

³¹ Решение на Съда (5 голям състав) от 8 юли 2019 г. по дело C-534/17 Европейска комисия/Кралство Белгия.

³² [FRA Survey on Crime, Safety and Victims' Rights \(Проучване на FRA относно престъпността, безопасността и правата на жертвите\)](#), февруари 2021 г.

който не е адаптиран към нуждите на жертвите³³. Такъв е случаят с хора с увреждания, лица, които не говорят езика на съответната държава, деца и възрастни хора. Освен това, тъй като първият контакт с компетентните органи често се осъществява на местопрестъплението, хората, които са в състояние на уплаха непосредствено след престъплението, не могат да разберат информацията, която получават.

Съгласно член 6 от ДПЖ жертвите следва да получават **последваща информация от компетентните органи** за различните етапи на наказателното производство, за своята роля и за положението на извършителя на престъплението (например лицето е освободено от задържане). Въпреки това голяма част от заинтересованите страни, с които бе проведена консултация като част от оценката, считат, че жертвите не се ползват пълноценно от правата си на информация при първия контакт с компетентен орган съгласно ДПЖ и това трябва да се подобри.

Все още не всички държави членки разполагат с **по-всеобхватни средства за комуникация с жертвите, при които** се отчита сложността на нуждите на жертвите във връзка с правата им на достъп до информация. Много **жертви все още не могат да разчитат на горещите телефонни линии за оказване на помощ на жертви, като използват телефонен номер 116 006**³⁴. Тези горещи телефонни линии следва да предоставят на жертвите необходимата им информация по всяко време. Те следва да могат да говорят свободно за своето преживяване и да бъдат насочени към полицията или други служби, ако е необходимо. Още по-малък брой жертви се възползват от по-съвременни горещи телефонни линии, които разполагат с подробен уебсайт и дават възможност за осъществяване на контакт чрез чат и електронна поща в допълнение към телефонните обаждания³⁵.

За да се преодолеят установените проблеми относно достъпа на жертвите до информация, с настоящото преразглеждане се предлага набор от мерки, по-специално задължение за държавите членки да осигурят **горещи телефонни линии за оказване на помощ на жертви** (член 3а). Горещата телефонна линия ще **използва телефонен номер на ЕС 116 006** и уебсайт с **най-съвременни технологии** с цел да се осигури оптимален достъп до повечето говорими езици и за хора с увреждания. Горещата телефонна линия ще бъде първото звено за контакт за жертвите на всякакви престъпления, ще предоставя емоционална подкрепа и ще препраща жертвите към специализирани служби за подкрепа, ако това е необходимо.

Предложеното преразглеждане е в съответствие с други горещи телефонни линии, използващи запазените номера на ЕС, започващи със 116, като например за изчезнали деца (116 000) и за жертви на насилие, основано на пола (116 116). Предложението е в

³³ Например в няколко държави членки (включително България, Португалия, Румъния и Словакия) предоставяната от органите писмена информация е копие на националните разпоредби за правата на жертвите.

³⁴ Създаден съгласно Решение на Комисията от 30 ноември 2009 г. за изменение на Решение 2007/116/ЕО по отношение на въвеждането на допълнителни запазени номера, започващи със „116“. Използването на запазени номера не е задължително, а препоръчително. За да се използват тези номера, трябва да бъдат изпълнени някои условия. По отношение на жертвите горещата телефонна линия 116 006 трябва да предоставя информация за правата на жертвите, да насочва обаждащите се към полицията и други служби (ако е необходимо) и да предоставя консултации.

³⁵ Сред примерите за най-добри практики са: [ирландската гореща телефонна линия](#), [естонската гореща телефонна линия](#), [хърватската гореща телефонна линия](#), [латвийската гореща телефонна линия](#), [шведската гореща телефонна линия](#).

съответствие и със стратегията на Комисията за по-добър интернет за децата³⁶. С нея се поддържа мрежата от центрове за по-безопасен интернет (ЦБИ), която включва горещи телефонни линии за деца, родители и лица, полагащи грижи, във връзка с онлайн проблеми (като онлайн насилие и кибертормоз) и горещи телефонни линии за съобщаване за онлайн материали, свързани с малтретиране на деца. Предложението е в съответствие и с политиката на Комисията, чиято цел е да се гарантира, че случаи на кибертормоз се поемат от номер 116 111.

За да се гарантира, че жертвите получават информация, която е изчерпателна и приобщаваща, предложението задължава държавите членки да установят специфични процедури във формуляр или **протоколи**. Съгласно член 26а тези протоколи трябва да бъдат създадени в сътрудничество с правоприлагащите органи, съдебните органи (прокурори и съдии) и с организациите за подкрепа. Те ще предоставят указания на различните партньори за това как да гарантират, че жертвите получават информация, която е адаптирана към техните индивидуални нужди и която е от значение за конкретната част на производството.

Преразглеждането предвижда също задължение да се гарантира, че жертвите могат да **съобщят за престъпление**, като използват **информационни и комуникационни технологии** (член 5, буква а), точка 1). Съобщаването за престъпления ще бъде улеснено и за задържани лица (подробностите ще бъдат предоставени в протоколите, създадени в координация и сътрудничество между правоприлагащи органи, съдебни органи (прокурори и съдии) и организации за подкрепа (член 26а).

Съобщаването за престъпления ще бъде по-лесно и за мигранти с нередовен статут. Съгласно член 5а, параграф 5 от предложението компетентните органи, които се свързват с жертва, съобщаваща за престъпление, **не трябва да имат право да прехвърлят на миграционните органи личните данни със статута на пребиваване на жертвата, ако тези данни са били събрани в резултат на съобщаване за престъпление, поне до приключване на първата индивидуална оценка**, посочена в член 22 от ДПЖ. Данните обаче може да бъдат прехвърлени, ако се установи, че съответното лице не е жертва на престъпление. В този контекст следва да се припомни, че съобщаването за престъплението и участието в наказателно производство съгласно Директива 2012/29/ЕС не създават каквито и да е права по отношение на статута на пребиваване на жертвата, нито имат суспензивно действие при определяне на статута ѝ на пребиваване. В допълнение, в случая на незаконни мигранти, които са жертви на трафик на хора или са били обект на помощ за незаконна имиграция и си сътрудничат с компетентните органи, съответните органи са задължени да ги информират за правата и възможностите, предлагани съгласно Директивата относно разрешенията за пребиваване. Тези възможности включват по-специално включват предоставянето на срок за размисъл, в който мигрантите да решат дали да сътрудничат на разследването и издаването на разрешение за пребиваване.

б) Разпоредби за улесняване на достъпа до специализирана подкрепа за уязвими жертви, включително деца (член 9, параграф 1, член 9а и член 24)

В членове 8 и 9 от ДПЖ се предвижда правото на безплатна, специализирана, целева и интегрирана подкрепа за жертви със специфични нужди, включително психологическа

³⁶ COM(2022) 212 final, 11.5.2022 г.

подкрепа, когато е налична. Оценката обаче показва, че уязвимите жертви, включително децата, често не могат да се ползват от ефективна подкрепа³⁷.

Липсата на адаптиран към детето подход все още представлява проблем в много държави членки³⁸. Оценката показва, че липсва общо разбиране за това каква целева и интегрирана подкрепа е необходима за уязвимите жертви, особено децата. В резултат на това не всички деца в ЕС могат да се възползват от висококачествена специализирана подкрепа. Всеобхватната стратегия на ЕС за правата на детето (2021—2024 г.)³⁹ предвижда, че съдебните производства следва да бъдат адаптирани към възрастта и потребностите на детето и трябва да зачитат всички негови права, като се отчита висшият интерес на детето. Понастоящем моделът „Barnahus“ представлява най-съвременният пример за съобразен с интересите на детето подход към правосъдие⁴⁰. Въпреки че с настоящото преразглеждане от държавите членки не се изисква да следват модела „Barnahus“, то се основава на неговите принципи. С цел да се разреши проблемът, при преразглеждането се изисква въвеждане на нов член 9а, **съгласно който държавите членки да предвидят целеви, многоведомствен подход за подкрепа и защита на децата жертви**. Той трябва да се основава на предоставянето на услуги по интегриран и координиран начин в едни и същи помещения. Това е основното допълнение към съобразените с интересите на детето мерки, които вече са включени в ДПЖ (като видеозапис на свидетелски показания, избягване на зрителен контакт, съобразени с детето разпити, провеждани от едно и също лице). В рамките на настоящото преразглеждане от държавите членки се изисква също така да предоставят такъв целеви и интегриран многоведомствен подход за всички деца жертви, които се нуждаят от него.

В оценката също така се изтъква, **че в почти половината от държавите членки не винаги е достъпна безплатна психологическа подкрепа за жертвите**⁴¹. Често от жертвите се иска да плащат за психологическа подкрепа след първите сесии. Това е особено голям проблем за уязвимите жертви, които обикновено не могат да си позволят да плащат за подкрепа. Последниците от дадено престъпление могат да бъдат дългосрочни и съществуват няколко фактора, които ги утежняват, като например тежестта на престъплението, личната ситуация на жертвата и всяко предишно виктимизиране⁴². Следователно, както е посочено в доклада на FRA от 2019 г. (част II), жертвите на тежки престъпления няма да могат да изпълняват каквато и да е значима

³⁷ Около половината от заинтересованите страни смятат, че жертвите със специфични нужди не получават достатъчно подкрепа.

³⁸ По време на консултациите в няколко държави членки, включително в Белгия, България, Германия, Гърция, Литва и Португалия, бяха докладвани много проблеми, свързани с видеозаписи на деца, използвани за доказателство, със съобразено с интересите на децата участие в съдебни процеси и с индивидуални подходи към най-уязвимите деца.

³⁹ 142 final, 24.3.2021 г.

⁴⁰ [„About Barnahus“ — „Barnahus“](#), съобразена с интересите на децата служба под един покрив, в рамки на която се осъществява сътрудничество между службите в областта на правоприлагането, наказателното правосъдие, закрилата на детето, здравните специалисти и работещите в сферата на психичното здраве, като те заедно оценяват ситуацията на детето и вземат решение относно последващите действия.

⁴¹ Австрия, Германия, Естония, Ирландия, Кипър, Латвия, Литва, Малта, Нидерландия, Португалия, Словения, Чехия.

⁴² Психологическите последици от престъпление могат да включват тревожност, депресия, вина, срам, саморазрушително поведение и неспособност да се действа или мисли рационално, вж. [Psychological Reactions of Victims of Violent Crime \(Психологически реакции на жертвите на тежки престъпления\)](#), Cambridge University Press, 2018 г.

роля в наказателното производство, освен ако не **получат професионална и овластяваща психологическа подкрепа.**

С цел да се разреши проблемът, при преразглеждането се предлага включването към специализираните служби за подкрепа в член 9, параграф 1 на **безплатна психологическа подкрепа, докогато такава е необходима**, за всички уязвими жертви, които се нуждаят от нея — т.е. когато индивидуалната оценка покаже необходимост от такава подкрепа. Всички жертви ще продължат да се възползват от емоционална и психологическа подкрепа, която често им се предоставя в краткосрочен план след престъплението, но жертвите със специфични нужди ще имат улеснен достъп до такава психологическа подкрепа, която трябва да им бъде предоставяна не само в краткосрочен план, след извършване на престъплението, но и в дългосрочен план (докогато е необходима).

И двете предложени мерки изискват координация на национално равнище между службите за подкрепа, правоприлагащите органи и съдебните органи, посочени в протоколите (член 26а).

Достъпът на жертвите до службите за подкрепа ще бъде подсилен чрез изискването службите за подкрепа на жертви да продължат да извършват дейност по време на криза – в съответствие с поуките, извлечени по време на COVID-19. Това ще бъде постигнато чрез добавяне на параграф към член 8 от ДПЖ. Жертвите ще могат да се възползват и от улеснено препращане към службите за подкрепа на жертви (изменения към член 8).

Предложените мерки внасят яснота по отношение на обхвата на подкрепата за повечето уязвими жертви, включително децата. Освен това те подобряват доверието в режимите в областта на правосъдието на национално равнище и в други държави членки.

в) Разпоредби, с които да се гарантира, че жертвите разполагат с по-ефективен достъп до правосъдие (членове 10а и 10б)

Съгласно ДПЖ основните права, които улесняват участието на жертвите в наказателното производство, включват правото на изслушване (член 10 от ДПЖ), права в случай на решение да не се провежда наказателно преследване (член 11 от ДПЖ), правото на правна помощ (член 13 от ДПЖ) и набор от права, насочени към защита на жертвите от вторично и повторно виктимизиране в хода на производството (членове 18—24 от ДПЖ). В оценката и по време на консултациите се изтъква, че участието на жертвите в наказателното производство е трудно или дори невъзможно, освен ако са **придружени и съветвани по подходящ начин. Съветите, получавани от адвокат**, който представлява жертвата в съда, отговарят на повечето въпроси, свързани главно с правни аспекти. Не всички жертви обаче имат право на адвокат. Правна помощ може да бъде предоставена на лица с недостатъчни средства, което се определя чрез проверка на доходите, която е особено строга в някои държави членки. Освен това правна помощ може да бъде предоставена на лица, които са пострадали от определени видове престъпления, но само ако са страна в наказателно производство (член 13 от ДПЖ). Поради това е от съществено значение жертвите да имат и правото да бъдат **придружавани в съда от лице, различно от адвокат**, което поне би могло да даде съвет относно ролята и правата на жертвите в хода на производството и да предложи емоционална подкрепа. В член 20 от ДПЖ се предвижда такова право, но то е ограничено само до етапа на разследването (преди съдебния процес).

В този контекст е от съществено значение да се гарантира, че всички жертви в ЕС притежават поне **право да получават помощ** по време на съдебния процес и да получават подходяща информация от служителите на съда⁴³.

Оценката показва, че друг сериозен проблем във връзка с участието на жертвите в наказателното производство е липсата в някои държави членки **на правен статут на жертвите като страна в наказателното производство**⁴⁴. Съгласно ДПЖ този въпрос се решава в националното законодателство, поради което положението на жертвите се различава в отделните държави членки (като страна в производство, помощник-прокурор, граждански ищец или свидетел с право да бъде изслушан). Освен това често пъти жертвите **не разполагат със средства за правна защита, за да оспорват** решения, които ги засягат пряко⁴⁵. Това води до фактическо нарушение на правото на жертвите на достъп до правосъдие.

С цел да се гарантира по-ефективно участие на жертвите в наказателното производство, с настоящото преразглеждане се предлага установяването на **нов член 10а „Право на помощ в съда“**.

С настоящото преразглеждане се предлага и установяването на право за жертвите да **оспорват решенията, взети в хода на съдебното производство, които засягат някои техни права съгласно настоящата Директива**, като правото на специални мерки за защита за жертвите със специфични нужди и правото на превод по време на съдебното заседание. Държавите членки ще трябва да гарантират, че жертвите могат да оспорват тези решения независимо от статута си в наказателното производство и в съответствие с принципа на съдебен контрол (член 10б).

В резултат на това ще се подобри опитността на жертвите във връзка с наказателноправната система и доверието им в нея. Това ще спомогне за изслушването им в съда, ще подобри снемането на свидетелските им показания и участието им, което ще увеличи ефективността на съдебната система.

г) Разпоредби, с които да се гарантира, че жертвите разполагат с по-ефективен достъп до обезщетение

Както бе изтъкнато в Стратегията на ЕС за правата на жертвите, в много държави членки достъпът на жертвите до получаване на обезщетение от извършителя на престъплението и от държавата остава труден. Този проблем засяга както национални, така и трансгранични дела. Съгласно член 16 от ДПЖ всички жертви имат право да получат **решение за обезщетение от извършителя на престъплението** в хода на наказателното производство, освен ако в националното право не се предвижда това решение да бъде постановено в друго производство. Както е посочено в доклада „Milquet“ и е потвърдено в оценката, това право често пъти е неефективно⁴⁶, тъй като

⁴³ Съществуват добри практики. Например в Ирландия [всяка година V-Sac предоставя на хиляди жертви подкрепа за жертви в съда](#) от обучени доброволци.

⁴⁴ Най-малко в осем държави членки — Гърция, Естония, Ирландия, Кипър, Малта, Нидерландия, Румъния, Франция.

⁴⁵ В 13 държави членки жертвите не разполагат с подходящи средства за правна защита, за да оспорват решения, които ги засягат пряко (Белгия, Германия, Ирландия, Латвия, Литва, Малта, Нидерландия, Румъния, Словакия, Унгария, Франция, Швеция). Това е свързано най-вече с липсата на правен статут на страна в производството.

⁴⁶ Повечето заинтересовани страни, участвали в консултацията, считат, че правото на жертвите да получат обезщетение от извършителя на престъплението е неефективно и следва да бъде укрепено.

неведнъж в рамките на наказателно производство в някои държави членки се постановява решение, без да се присъжда обезщетение⁴⁷. Освен това, дори и след наказателно производство, по което е произнесена присъда, с която на извършителя се налага задължение да плати обезщетение, жертвата често не получава обезщетението, тъй като е трудно то да бъде получено от извършителя на престъплението. Липсата на ефективен достъп до обезщетение от извършителя на престъплението в рамките на наказателното производство води до участието на жертвите в тромаво и продължително гражданско производство. Възможно е да се наложи жертвите да подадат молба за обезщетение от държавата съгласно националните правила относно такова обезщетение⁴⁸. Този проблем засяга както национални, така и трансгранични дела.

За да се улесни достъпът на жертвите до обезщетение от извършителя на престъплението, с настоящото преразглеждане се предлага на жертвите да се даде **право да получат решение за обезщетение от извършителя на престъплението само в хода на наказателното производство**. В резултат на това настоящото изключение по член 16 от ДПЖ, съгласно което в националното право се предвижда такова решение да бъде постановено и в други съдебни производства, следва да бъде заличено. Освен това Комисията предлага въвеждане на **задължение за държавите членки предварително да изплащат на жертвата обезщетението, дължимо от извършителя на престъплението**, веднага след постановяване на съдебното решение и след това да претендират възстановяване на обезщетението от извършителя (**нов член 16, параграф 2**).

Очаква се с тези предложения да се внесе значително подобрене в стандартите за изплащане на обезщетение на жертвите от извършителя на престъплението в национални и трансгранични дела. Чрез това улеснение те ще ограничат до голяма степен ситуацията, в които жертвите искат обезщетение от държавата. Причината за това е, че в повечето случаи обезщетение от държавата се предоставя само ако жертвите не са получили обезщетението от извършителя на престъплението.

д) Разпоредби относно подобряване на съгласуването на мерките за защита на жертвите с техните нужди, за да се гарантира безопасността на уязвимите жертви (членове 22 и 23)

В член 22 от ДПЖ се предвижда право на жертвата на навременна и индивидуална оценка на нуждите ѝ от защита. Целта на този член е да определи дали жертвата е по някакъв начин особено уязвима към вторично виктимизиране (вредата от наказателното производство) и повторно виктимизиране, сплашване и/или ответни действие с цел отмъщение (вредата от извършителя на престъплението), така че да могат да бъдат приложени адекватни мерки за защита. Тези мерки за защита са определени в член 23 от ДПЖ. **Условията за индивидуалните оценки се определят в националното право**. Съгласно оценката правото на индивидуална оценка е едно от най-значимите постижения на ДПЖ. На практика обаче, нейното качество често е повлияно от посочените по-долу три установени недостатъка:

- оценката се изготвя на твърде късен етап в производството;

⁴⁷ Вж. по-специално практиката на съдиите в Австрия, Словакия и Чехия.

⁴⁸ Съгласно Директива 2004/80/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно обезщетението на жертвите на престъпления от държавите членки се изисква да предоставят обезщетение на жертвите на предумишлени тежки престъпления, включително при трансгранични дела. Условията за такъв достъп до обезщетение се определят в националните процедури.

- при изготвянето ѝ **не са участвали психолог и служби за подкрепа на жертвите**, които притежават експертния опит за оценка на психологическото състояние на всяка жертва;
- в нея се **пренебрегват рисковете, породени от извършителя на престъплението**, който може да притежава оръжие и да злоупотребява с наркотични вещества или с алкохол.

Индивидуалните оценки на нуждите на жертвите трябва да се изготвят правилно, за да се гарантира, че жертвите са адекватно защитени. Без тези оценки жертвите не могат да се възползват от специалните мерки за защита, посочени в член 23 от ДПЖ. Тези мерки включват специални техники за водене на разпити, липса на зрителен контакт с извършителя на престъплението и отсъствие от съдебната зала. Те обаче не включват мерки за физическа защита от извършителя на престъплението (като заповеди за защита), въпреки че правата на жертвите на защита съгласно ДПЖ включват защита както от вторично, така и от повторно виктимизиране. Оценката и консултациите сочат, че този пропуск в ДПЖ не е бил отстранен чрез националното право и практика. Много от заинтересованите страни, с които бе проведена консултация като част от оценката считат, **че правото на жертвите на защита не е широко достъпно и трябва да бъде укрепено.**

С настоящото преразглеждане се предвиждат целеви изменения в оценката на индивидуалните нужди на жертвите (чрез конкретни изменения на настоящия текст на член 22), като се добавят следните елементи:

- извършване на оценката при първия контакт с компетентните органи;
- участие на служби за подкрепа, правоприлагащи органи и съдебната власт — в протоколите, които трябва да се създадат съгласно новия член 26а, ще се предвиждат практически мерки за начина, по който това сътрудничество следва да започне в държавите членки;
- оценка на рисковете, породени от извършителя на престъплението (като злоупотреба с алкохол или притежание на оръжие);
- включително оценка на индивидуалните нужди за подкрепа.

Освен това с настоящото преразглеждане ще се **укрепи използването на мерки за защита за физическа защита на жертвите**, като заповеди за защита, чрез добавяне на мерки за физическа защита към списъка на специализираните мерки за защита, които понастоящем са определени в член 23 от ДПЖ. Настоящото предложение ще допринесе за повишаване на осведомеността за наличните национални мерки за защита, включително заповеди за осигуряване на защита. То също така цели опростяване на начина, по който се прилагат понастоящем.

Като цяло предложените при настоящото преразглеждане мерки за по-целеви индивидуални оценки ще бъдат от полза за всички жертви, тъй като ще гарантират задоволителна оценка на необходимостта от мерки за защита. С преразглеждането се цели и улесняване на взаимното признаване на европейски заповеди за защита чрез подобряване на начина, по който те се прилагат на национално равнище.

е) Използване на електронни комуникационни средства (член 26б)

След приемането на Директивата са се появили много технологични развития (**цифровизация**). Жертвите в ЕС все още не се възползват от потенциала на новите технологии, тъй като не са налични подходящи цифрови инструменти за подобряване

на достъпа им до правосъдие, като например възможността за съобщаване на престъпление онлайн или получаване на онлайн достъп до досиетата на жертвите⁴⁹.

С цел да се преодолеят съществуващите недостатъци Комисията предлага мерки относно използването на електронни комуникационни средства (**нов член 26б**). По-специално държавите членки ще бъдат задължени да предоставят възможност на жертвите да упражняват правата си на информация и достъп до правосъдие чрез електронни комуникационни средства. Предложените мерки са в съответствие с политиката на Комисията за цифровизация, включително предложението относно цифровизацията на правосъдието.

ж) Права на жертвите с увреждания (член 26в)

Оценката показва, че хората с увреждания все още не могат да се възползват напълно от правата си на жертви на престъпления. През последните десет години след приемането на ДПЖ настъпиха големи промени в осигуряването на достъп на хората с увреждания до продукти и услуги. По-специално през 2019 г. Комисията прие Директива 2019/882/ЕС за изискванията за достъпност на продукти и услуги⁵⁰. С преразглеждането на ДПЖ Комисията признава това развитие и предлага да се улесни достъпа до правосъдие за жертвите с увреждания. Комисията предлага да се добави специфична междусекторна разпоредба относно правата на жертвите с увреждания, за да се гарантира, че услугите и мерките за защита са достъпни за тях и че средствата за цифрова комуникация са в съответствие с изискванията, посочени в приложение I към Директивата относно изискванията за достъпност на продукти и услуги (нов член 26в).

з) Право на жертвите на средства за правна защита (член 26г)

Понастоящем в ДПЖ не се предвижда разпоредба относно средствата за правна защита за жертви на престъпления, чиито права съгласно настоящата Директива са нарушени. Тези права произтичат от принципа на ефективност на правото на ЕС, съгласно който от държавите членки се изисква да въведат подходящи и ефективни средства за правна защита в случай на нарушаване на право, предоставено на физическите лица от правото на ЕС. Липсата на такова правило и необходимостта от въвеждането му отново бяха изтъкнати в докладите на FRA. Освен това през март 2023 г. Съветът на Европа прие Препоръка относно правата, услугите и подкрепата за жертвите на престъпления⁵¹, в която се предвижда правото на жертвите на средства за правна защита.

С цел да се разреши проблемът Комисията предлага добавянето в нов член 26г на разпоредба относно средствата за правна защита за жертвите във връзка с нарушаването на правата им съгласно настоящата Директива. Тази разпоредба е отражение на подобни разпоредби в правилата на ЕС относно правата на заподозрените лица и обвиняемите. По този начин се попълва съществуващият пропуск и се осигурява необходимият баланс между правата на заподозрените лица и обвиняемите и правата на жертвите.

⁴⁹ Вж. оценка на въздействието, придружаваща предложението на Комисията относно цифровизацията на правосъдието (SWD(2021) 392 final).

⁵⁰ Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги.

⁵¹ Препоръка на Комитета на министрите до държавите — членки на Съвета на Европа, относно правата, услугите и подкрепата за жертвите на престъпления, CM/Rec(2023)2, приета на 15 март 2023 г.

- и) Специфични задължения относно жертвите на насилие над жени и на домашно насилие (член 27а)

Комисията предлага въвеждането на разпоредба, с която да се изяснява връзката между предложението за преразглеждане на ДПЖ и законодателното предложение относно насилието над жени и домашното насилие. Съгласно тази разпоредба държавите членки трябва да прилагат мерките по ДПЖ независимо от задълженията по другото предложение. Целта на въпросната разпоредба е да се гарантира, че държавите членки осигуряват пълното транспониране на двете директиви и обръщат особено внимание на транспонирането на по-специфични правила относно жертвите на насилие над жени и на домашно насилие. Мерките съгласно двете предложения ще се прилагат по отношение на жертвите на насилие над жени и на домашно насилие.

- й) Изискване за събиране на данни за правата на жертвите на всеки три години (член 28)

В член 28 се предвижда задължение за държавите членки да изпращат на Комисията на всеки 3 години данни, показващи как жертвите се ползват от правата, установени в ДПЖ.

Оценката на Директивата показва обаче, че все още са налице големи пропуски при събирането на данните. По-конкретно данните, събрани от държавите членки, не са изчерпателни и често не са сравними. Ето защо Комисията предлага изискване за държавите членки да създадат система за събиране, изготвяне и разпространение на статистически данни за жертвите на престъпления чрез изменение на член 28. Статистическите данни следва да включват данни, свързани с прилагането на национални процедури относно жертвите на престъпления, включително следния минимален набор от показатели: броя и вида на съобщените престъпления, възрастта и пола на жертвите. Данните следва да включват и информация за начина, по който жертвите са получили достъп до определените в Директивата права, какъвто е случаят в момента.

Комисията ще подкрепя държавите членки при събирането на данни, включително чрез изготвяне на общи стандарти, формати за категоризация и докладване. Държавите членки трябва да изпращат данните на Комисията (Евростат) на всеки три години. В предложението за преразглеждане на ДПЖ се признава и ролята, която Агенцията за основните права е изиграла в подпомагането на Комисията и държавите членки при събирането и анализа на данни за начина, по който жертвите са получили достъп до правата си съгласно Директивата през последните десет години след нейното приемане. Целта на добавянето на ролята на Агенцията за основните права към разпоредбата относно събирането на данни е да се гарантира, че Агенцията ще може да продължи добрата си работа и ще продължи да подпомага Комисията и държавите членки в изпълнението на задачата.

Очаква се тази мярка да подобри пълнотата, последователността и сравнимостта на данните за жертвите на престъпления в различни референтни периоди и държави членки. Тя също така ще подобри събирането на данни на равнището на ЕС. За да не се затормозяват държавите членки със събирането на данни, изискваната честота за събиране на данни за Комисията (Евростат) ще бъде на всеки три години.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

за изменение на Директива 2012/29/ЕС за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 82, параграф 2, буква в) от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет⁵²,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите⁵³,

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

1. С цел да се гарантира, че жертвите на престъпления получават подходяща информация, подкрепа и защита и могат да участват в наказателното производство Съюзът прие Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета⁵⁴.
2. Комисията направи оценка на това, как жертвите се ползват от правата си, предвидени в Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, и публикува резултатите от нея в доклада за оценка⁵⁵. Оценката показва, че макар Директива 2012/29/ЕС като цяло да е донесла очакваните ползи и да е повлияла положително на правата на жертвите, продължават да се наблюдават специфични проблеми, свързани с правата на жертвите съгласно тази Директива. Установените недостатъци включват недостатъчна способност за упражняване на правата на жертвите на достъп до информация, до подкрепа и защита в съответствие с всички индивидуални нужди на жертвата, до участие в наказателното производство и до получаване на решение за обезщетение от извършителя на престъплението в хода на наказателното производство. Настоящото преразглеждане на Директива 2012/29/ЕС на Европейския

⁵² ОВ С , г., стр. .

⁵³ ОВ С , г., стр. .

⁵⁴ Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 57).

⁵⁵ Работен документ на службите на Комисията — Оценка на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 декември 2012 г. (SWD(2022)0179 final).

парламент и на Съвета е в отговор на недостатъците, установени при нейната оценка и в хода на множество консултации.

3. С цел на жертвите да се осигурят безпроблемни и съвременни средства за упражняване на техните права държавите членки следва да дадат възможност на жертвите да комуникират с националните компетентни органи по електронен път. Жертвите следва да се ползват от възможността да използват електронни комуникационни средства, за да получават информация за своите права и за своя случай, да съобщават за престъпления и да комуникират по друг начин с компетентните органи и със службите за подкрепа с помощта на комуникационни и информационни технологии. Жертвите следва да могат да избират метода на комуникация, а държавите членки следва да предвидят такива комуникационни и информационни технологии като алтернатива на стандартните методи за комуникация, без обаче да ги заместват напълно.
4. За да се осигурят всеобхватни канали на комуникация, като се отчита сложността на нуждите на жертвите във връзка с правото им на достъп до информация, всички жертви, независимо от това къде в ЕС и при какви обстоятелства е извършено престъплението, следва да имат достъп до горещите телефонни линии за оказване на помощ на жертви, като използват общоевропейския телефонен номер 116 006 или като се свържат със специализираните уебсайтове. Чрез такива горещи телефонни линии жертвите следва да могат да получат информация за своите права, емоционална подкрепа и, ако това е необходимо, да бъдат насочени към полицията или други служби, включително други специализирани горещи телефонни линии. Такива горещи телефонни линии следва също да насочват жертвите към други специализирани горещи телефонни линии, посочени в Решение 2007/116/ЕО на Комисията⁵⁶, като например хармонизирания номер, свързан с горещата телефонна линия за оказване на помощ на деца „116 111“, изчезнали деца „116 000“ и за насилие, основано на пола „116 016“.
5. Общата гореща телефонна линия за оказване на помощ на жертви не трябва да засяга функционирането на специализираните и специалните горещи телефонни линии, като горещите телефонни линии за оказване на помощ на деца и горещите телефонни линии за жертви на насилие над жени и домашно насилие, както се изисква съгласно Директива (ЕС) .../... на Европейския парламент и на Съвета⁵⁷ [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*]. Общите горещи телефонни линии за оказване на помощ на жертви следва да функционират в допълнение към специализираните горещи телефонни линии.
6. Съобщаването за престъпления в Съюза следва да се подобри с цел провеждане на борба с безнаказаността, избягване на повторното виктимизиране и гарантиране на по-безопасни общества. Необходимо е да се води борба с нечувствителността на обществото към престъпността, като хората, станали свидетели на престъпления, се насърчават да съобщават за тях и да помагат на жертвите, и като се създава по-безопасна среда за жертвите, за да съобщават за

⁵⁶ Решение 2007/116/ЕО на Съвета от 15 февруари 2007 г. за резервиране на националния номерационен обхват, започващ със „116“ за хармонизирани номера при хармонизираните услуги със социална значимост (ОВ L 049 17.2.2007 г., стр. 30).

⁵⁷ Директива (ЕС) .../... на Европейския парламент и на Съвета относно борбата с насилието над жени и домашното насилие (ОВ ...).

престъпления. За жертвите, които са мигранти с нередовен статут в Съюза, безопасната среда за съобщаване за престъпления означава намаляване на страха от започване на процедури за връщане в резултат на контакти с правоприлагащите органи. Личните данни на жертви, които са мигранти с нередовен статут в Съюза, не следва да се предават на компетентните миграционни органи поне до приключването на първата индивидуална оценка, както е посочено в член 22 от Директива 2012/29/ЕС. Съобщаването за престъплението и участието в наказателно производство съгласно Директива 2012/29/ЕС не създават каквито и да е права по отношение на статута на пребиваване на жертвата, нито имат суспензивно действие при определяне на статута ѝ на пребиваване. Всички уязвими жертви, като децата жертви или жертвите на престъпления, извършени по време на задържане, които са в ситуация на сплашване или по друг начин са зависими от извършителя на престъплението или чиято мобилност е ограничена, следва да могат да съобщават за престъпление при условия, при които се отчита тяхната конкретна ситуация и в съответствие със специално създадените за тази цел протоколи.

7. Целевите и интегрирани услуги за подкрепа следва да са на разположение на широка група жертви със специфични нужди. Такива жертви могат да включват не само жертви на сексуално насилие, жертви на насилие, основано на пола и жертви на домашно насилие, но също и жертви на трафик на хора, жертви на организирана престъпност, жертви с увреждания, жертви на експлоатация, жертви на престъпления от омраза, жертви на тероризъм или жертви на основни международни престъпления. В отговор на установените при оценката недостатъци държавите членки следва да създадат специфични протоколи, с които ще се организират действията на специализираните служби за подкрепа за цялостно справяне с многобройните потребности на жертвите със специфични нужди. Такива протоколи се създават при координация и сътрудничество между правоприлагащи органи, органи за съдебно преследване, съдии, органи по задържане, служби за възстановително правосъдие и служби за подкрепа на жертвите.
8. За да се избегнат сериозни последици от виктимизирането в ранна възраст, които могат да повлияят отрицателно на целия живот на жертвата, е абсолютно необходимо да се гарантира, че всички деца жертви получават най-висок стандарт на подкрепа и защита. Най-уязвимите деца жертви, включително деца жертви на сексуално насилие, деца жертви на трафик на хора и деца жертви, които по друг начин са били особено засегнати от престъплението поради неговата тежест или поради специфичните им обстоятелства, следва да се възползват от целеви и интегрирани услуги за подкрепа и защита, които включват координиран подход и подход, включващ сътрудничество между съдебни и социални служби под един покрив. Такива услуги следва да бъдат предоставени в специализирано пространство. За да се гарантира, че децата жертви са ефективно защитени в случаите, когато дадено престъпление засяга носителя на родителска отговорност или когато е налице конфликт на интереси между детето жертва и носителя на родителската отговорност, е добавена разпоредба, с която, наред с другото, се гарантира, че в случаи като съобщаване за престъпление, провеждане на прегледи от медицински лица или от криминалисти, насочване към служби за подкрепа или психологическа подкрепа, тези действия не следва да зависят от съгласието на носителя на родителската отговорност, като винаги се вземат предвид висшите интереси на детето.

9. С цел жертвите да усещат, че правосъдието функционира правилно, и да могат да защитят интересите си, е важно да присъстват и да могат да участват активно в наказателното производство. Ето защо всички жертви в Съюза, независимо от статута им в рамките на наказателното производство, установен от националното право, следва да имат право на ефективни правни средства за защита съгласно националното право в случай на нарушение на техните права съгласно Директива 2012/29/ЕС. Освен това всички жертви в Съюза, независимо от статута им в рамките на наказателното производство, следва да имат право да поискат преразглеждане на решения, които са взети в хода на съдебно производство и ги засягат пряко. Такива решения следва да включват най-малко решения относно устен превод по време на съдебни заседания и решения относно специални мерки за защита, достъпни за жертвите със специални нужди от защита. Процесуалните правила, съгласно които жертвите могат да поискат преразглеждане на такива решения, взети в хода на съдебно производство, следва да се определят от националното право, в което следва да се предвиждат необходимите гаранции, че подобна възможност за преразглеждане няма да доведе до непропорционално удължаване на наказателното производство.
10. Всички жертви следва да получат своевременна, подходяща, ефикасна и пропорционална оценка. От съществено значение е да се гарантира, че жертвите получават подкрепата и защитата, които отговарят на техните индивидуални нужди. Индивидуалната оценка на нуждите на жертвите от подкрепа и защита следва да се извършва на етапи. В рамките на първия етап всички жертви следва да бъдат оценени при първия контакт с компетентните органи, за да се гарантира, че статутът на най-уязвимите жертви са установява в най-ранните етапи от производството. От следващите етапи жертвите, които се нуждаят от такава задълбочена оценка, следва да бъдат оценени от службите за подкрепа на жертвите, включително психолози. Такива служби могат най-добре да оценят благосъстоянието на жертвите. При индивидуалната оценка следва също така да се вземе предвид положението на извършителя на престъплението, който вече може да е извършвал насилие, да притежава оръжие или да злоупотребява с наркотични вещества и като такъв да поражда по-големи рискове за жертвите. Индивидуалната оценка на нуждите на жертвите следва да включва и оценката на нуждите на жертвите от подкрепа, а не само от защита. От съществено значение е да се установят жертвите, които се нуждаят от специална подкрепа, така че на тези, които се нуждаят от такава, да се предостави целева подкрепа, като например продължителна безплатна психологическа помощ.
11. В резултат на задълбочената оценка на нуждите на жертвите от подкрепа, жертви, които се нуждаят от психологическа подкрепа следва да получат такава по начин, адаптиран към тяхната конкретна ситуация. Такива мерки следва да включват присъствие на правоприлагащи органи или държане далеч от извършителя на престъплението въз основа на национални заповеди за защита. Такива мерки може да са от наказателноправен, административноправен или гражданскоправен характер.
12. Всички жертви следва да могат да получат решение за обезщетение от извършителя на престъплението в хода на наказателното производство, за да се избегне участието им в множество тромави и продължителни производства в рамките на отделни граждански производства. Всички жертви следва да се възползват от схемите за обезщетение, при които, след постановяване в края на наказателното производство на решение относно обезщетението, дължимо от

извършителя на престъпление, те получават незабавно обезщетението от държавата. Впоследствие държавата следва да може да си възстанови обезщетението от извършителя на престъплението. Този подход към обезщетението предпазва жертвите от рисковете от вторично виктимизиране, тъй като при получаване на обезщетението не трябва да осъществяват контакт с извършителите на престъплението. Този улеснен достъп в хода на наказателното производство до обезщетение, дължимо от извършителя на престъплението, не засяга задълженията на държавите членки да осигурят съществуването на схема за обезщетение на жертвите на тежки умишлени престъпления, извършени на съответните им територии, която гарантира справедливо и подходящо обезщетение на жертвите съгласно Директива 2004/80/ЕО на Съвета⁵⁸.

13. В случай че са изправени пред националните режими в областта на правосъдието, при които липсват сътрудничество и координация между тези, които осъществяват контакт с жертвите, жертвите не могат ефективно да се възползват от правата си на информация, на подкрепа и защита в съответствие с индивидуалните си нужди. Ефективното упражняване от страна на жертвите на правата им съгласно Директива 2012/29/ЕО е трудно без тясното сътрудничество и координация между националните правоприлагащи органи, прокуратурата, съдебната власт, службите, предоставящи възстановителни услуги и службите за подкрепа на жертвите. Други органи, като службите в областта на здравеопазването, образованието и социалните служби, се насърчават да бъдат част от това сътрудничество и координация. Това е особено валидно по отношение на децата жертви.
14. Националните протоколи са от съществено значение, за да се гарантира, че жертвите получават информация за своите права и за своя случай и че по отношение на тях е извършена подходяща оценка, за да могат да получат подкрепата и защитата, съответстващи на индивидуалните нужди на всяка жертва, които се променят с времето. Протоколите следва да бъдат създадени чрез законодателни мерки по начин, който съответства най-добре на националния правен ред и на организацията на правосъдието в държавите членки. По този начин следва да се регулират действията по предоставяне на информация на жертвите, улесняване на съобщаването за престъпления за най-уязвимите жертви, включително задържаните, и индивидуалната оценка на нуждите на жертвите. В законодателните мерки за създаване на протоколите следва да се определят съществени елементи, необходими за обработването на данни, включително получателите на личните данни и категориите данни, които ще бъдат обработвани в контекста на функционирането на протоколите. Протоколите следва да предоставят изчерпателни общи указания за действие във връзка с услугите и действията съгласно Директива 2012/29/ЕС, без обаче да засягат отделни случаи.
15. Държавите членки следва да отделят достатъчно човешки и финансови ресурси, за да гарантират ефективното спазване на мерките, определени в Директива 2012/29/ЕС. Специално внимание следва да се обърне на създаването на горещи телефонни линии за оказване на помощ на жертви, осигуряване на безпроблемното функциониране на специализирани услуги за подкрепа и

⁵⁸ Директива 2004/80/ЕО на Съвета от 29 април 2004 г. относно обезщетението на жертвите на престъпления (ОВ L 261, 6.8.2004 г., стр. 15).

индивидуална оценка на нуждите на жертвите от защита и подкрепа, включително когато такива услуги се предоставят от неправителствени организации.

16. Съюзът и държавите членки са страни по Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания⁵⁹ и са обвързани от задълженията си по нея до степента на съответните си собствени компетентности. Съгласно член 13 от Конвенцията държавите — страни по нея, са задължени да осигурят на хората с увреждания ефективен достъп до правосъдие наравно с всички останали, а оттам и необходимостта да им осигурят достъпност и разумна степен на адаптация, така че жертвите с увреждания да се ползват от правата си на жертви наравно с всички останали. Изискванията за достъпност, определени в приложение I към Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁰, могат да улеснят прилагането на тази Конвенция и да гарантират, че правата на жертвите, определени в Директива 2012/29/ЕС, са достъпни за хората с увреждания.
17. Евроюст следва да гарантира, че на исканията относно правата на жертвите се обръща подходящо внимание в съответствие с нейния мандат съгласно Регламент (ЕС) 2018/1727 на Европейския парламент и на Съвета⁶¹.
18. Събирането на точни и съгласувани данни и навременното публикуване на събраните данни и статистика са от основно значение, за да се гарантира пълно познаване на правата на жертвите на престъпления в рамките на Съюза. Въвеждането на изискване държавите членки да събират и съобщават на Комисията на всеки три години данни за прилагането на национални процедури във връзка с жертви на престъпления по хармонизиран начин се очаква да представлява подходяща стъпка към гарантиране на приемането на основани на данни политики и стратегии. Агенцията за основните права следва да продължи да оказва подкрепа на Европейската комисия и на държавите членки в събирането, изготвянето и разпространението на статистически данни относно жертвите на престъпления и при докладването на начини за достъп на жертвите до правата, определени в настоящата Директива 2012/29/ЕС.
19. Принципът на ефективност на правото на Съюза изисква от държавите членки да въведат адекватни и ефективни средства за правна защита в случай на нарушаване на правата, предоставени на физическите лица от правото на Съюза. Когато правата съгласно Директива 2012/29/ЕС са накърнени или отказани изцяло или частично, следва да има ефективно средство за правна защита.
20. Тъй като целите на настоящата Директива не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки поради необходимостта от улесняване на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси чрез осигуряване на доверие в равния достъп до правата на жертвите, независимо къде в ЕС е извършено престъплението, а поради обхвата и последиците от предвидените мерки тези цели могат да бъдат по-добре постигнати на равнището на Съюза,

⁵⁹ ОВ L 23, 27.1.2010 г., стр. 37.

⁶⁰ Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70).

⁶¹ Регламент (ЕС) 2018/1727 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. относно Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество в областта на наказателното правосъдие (Евроюст) и за замяна и отмяна на Решение 2002/187/ПВР на Съвета (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 138).

Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в посочения член, настоящата Директива не надхвърля необходимото за постигането на тези цели.

21. В съответствие с членове 1 и 2 от Протокол № 22 относно позицията на Дания, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, Дания не участва в приемането на настоящата Директива и не е обвързана от нея, нито от нейното прилагане.
22. [В съответствие с член 3 и с член 4а, параграф 1 от Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, Ирландия [с писмо от ...] е нотифицирала желанието си да участва в приемането и прилагането на настоящата Директива].
ИЛИ
[В съответствие с членове 1, 2 и 4а, параграф 1 от Протокол № 21 относно позицията на Обединеното кралство и Ирландия по отношение на пространството на свобода, сигурност и правосъдие, приложен към Договора за Европейския съюз и към Договора за функционирането на Европейския съюз, и без да се засяга член 4 от посочения протокол, Ирландия не участва в приемането на настоящата Директива и не е обвързана от нея, нито от нейното прилагане.]
23. В съответствие с член 42, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета беше проведена консултация с Европейския надзорен орган по защита на данните⁶², който представи становище на [XX XX 2023 г.]⁶³,
24. Поради това Директива 2012/29/ЕС следва да бъде съответно изменена,

ПРИЕХА НАСТОЯЩАТА ДИРЕКТИВА:

Член 1

Директива 2012/29/ЕС се изменя, както следва:

1. добавя се следният член:

„Член 3а

Гореща телефонна линия за оказване на помощ на жертви

⁶² Регламент (ЕС) 2018/1725 на Европейския парламент и на Съвета от 23 октомври 2018 г. относно защитата на физическите лица във връзка с обработването на лични данни от институциите, органите, службите и агенциите на Съюза и относно свободното движение на такива данни и за отмяна на Регламент (ЕО) № 45/2001 и Решение № 1247/2002/ЕО (ОВ L 295, 21.11.2018 г., стр. 39).

⁶³ [Служба за публикации: моля да добавите бележка под линия, когато сведенията бъдат предоставени].

1. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да създадат лесно достъпни, удобни за потребителите, безплатни и поверителни горещи телефонни линии за оказване на помощ на жертви, които:
 - а) предоставят на жертвите информацията, посочена в член 4, параграф 1;
 - б) предлагат емоционална подкрепа;
 - в) насочват жертвите към специализирани услуги за подкрепа и/или към специализирани горещи телефонни линии, ако това е необходимо.
2. Държавите членки гарантират предоставянето на горещите телефонни линии, посочени в параграф 1, чрез гореща телефонна линия, свързана с хармонизирания номер на ЕС „116 006“, и чрез други информационни и комуникационни технологии, включително уебсайтове.
3. Държавите членки предприемат подходящи мерки, за да гарантират наличието на посочените в параграфи 1 и 2 услуги на други езици, включително поне на най-използваните езици в държавата членка.
4. Горещите телефонни линии може да се създават като публични или неправителствени организации и може да бъдат организирани както на професионална, така и на доброволна основа.“;
2. добавя се следният член 5а:

„Член 5а

Съобщаване за престъпления

1. Държавите членки гарантират, че жертвите могат да съобщават на компетентните органи за престъпления с помощта на лесно достъпни, удобни за потребителите информационни и комуникационни технологии. Тази възможност следва да включва представяне на доказателства, когато е възможно.
2. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да насърчат всяко добросъвестно лице, което знае или подозира, че са извършени престъпления или че се очакват нови актове на насилие, да съобщи за това на компетентните органи.
3. Държавите членки гарантират, че жертвите могат ефективно да докладват за престъпления, извършени в местата за задържане. Местата за задържане включват освен затворите, центровете за задържане и килиите за заподозрени лица и обвиняеми, също така и специализираните места за задържане за кандидати за международна закрила и центровете за настаняване преди извеждане, както и центровете за настаняване, където се намират кандидатите и бенефициерите на международна закрила.
4. Когато деца съобщават за престъпления, държавите членки гарантират, че процедурите за съобщаване са безопасни, поверителни, създадени и достъпни по съобразен с интересите на децата начин и че се използва език, който съответства на възрастта и зрелостта на децата.
5. Държавите членки гарантират, че на компетентните органи, които влизат в контакт с жертва, съобщаваща за престъпления, е забранено да предават на компетентни миграционни органи лични данни, отнасящи се до статута на

пребиваване на жертвата, поне до приключване на първата индивидуална оценка, посочена в член 22.“;

3) Член 8 се изменя, както следва:

а) параграф 2 се заменя със следното:

„2. Държавите членки гарантират, че съответните служби, осигуряващи общи или специализирани услуги за подкрепа на жертвите се свързват с жертвите, ако индивидуалната оценка, посочена в член 22, докаже необходимостта от подкрепа и жертвата е съгласна службите за подкрепа да се свържат с нея или ако жертвата поиска подкрепа.“;

б) добавя се следният параграф:

„6. Службите за подкрепа на жертвите продължават да функционират по време на криза, като например здравна криза, значителни миграционни ситуации или друго извънредно положение.“;

4) Член 9 се изменя, както следва:

а) в параграф 1 буква в) се заменя със следното:

„в) емоционална и, когато такава е налична, психологическа подкрепа веднага след като узнаят за статута на жертва на дадено лице; Ако при посочената в параграф 22 индивидуална оценка се установи, че е налице специална нужда от психологическа подкрепа, тя се предоставя на жертвите, които имат нужда от нея, толкова дълго, колкото е необходимо.“;

б) в параграф 3 буква б) се заменя със следното:

„б) целева и интегрирана подкрепа. включително подкрепа при претърпяна травма, както и консултации за жертви със специфични нужди, като жертви на сексуално насилие, жертви на насилие, основано на пола, включително насилие над жени и домашно насилие обхванати от Директива (ЕС) .../... на Европейския парламент и на Съвета⁶⁴ [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*], жертви на трафик на хора, жертви на организирана престъпност, жертви с увреждания, жертви на експлоатация, жертви на престъпления от омраза, жертви на тероризъм, жертви на основни международни престъпления.“;

в) добавя се следният параграф:

„4. Държавите членки осигуряват специализираните служби за защита и подкрепа, необходими за цялостното разглеждане на множество потребности на жертви със специфични нужди в съответствие с протоколите, посочени в член 2ба, параграф 1, буква в).“;

5) в глава II се добавя следният член 9а:

„Член 9а

Целеви и интегрирани служби за подкрепа за деца

⁶⁴ Директива (ЕС) .../... на Европейския парламент и на Съвета относно борбата с насилието над жени и домашното насилие (ОВ ...).

1. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да осигурят наличието на съобразени с интересите на децата целеви и интегрирани специализирани услуги за деца, които да осигурят подходяща за възрастта подкрепа и защита, необходима за цялостно посрещане на множеството нужди на децата жертви.
2. Целевите и интегрирани служби за подкрепа за децата жертви предоставят координиран многоведомствен механизъм, който включва следните услуги:
 - а) предоставяне на информация;
 - б) медицински преглед;
 - в) емоционална и психологическа подкрепа;
 - г) възможност за съобщаване за престъпление;
 - д) индивидуална оценка на нуждите от защита и подкрепа, посочена в член 22;
 - е) видеозапис на свидетелски показания, посочен в член 24, параграф 1.
3. Посочените в параграф 2 услуги се предоставят на едно и също място.“;
- б) добавят се следните членове 10а и 10б:

„Член 10а

Право на помощ в съда

Държавите членки предприемат необходимите мерки за предоставяне на помощ на място в съдебните сгради, която се състои в предоставяне на информация и емоционална подкрепа на жертвите.

Член 10б

Право на преразглеждане на решения, постановени в хода на съдебно производство

1. Държавите членки гарантират, че жертвите са информирани незабавно за решенията, постановени в съдебни производства, които ги засягат пряко, и имат право на преразглеждане на тези решения. Такива решения включват най-малко решения съгласно следните разпоредби:
 - а) член 7, параграф 1 във връзка с решения относно устен превод в рамките на съдебни заседания;
 - б) член 23, параграф 3.
2. Процесуалните правила, съгласно които жертвите могат да поискат преразглеждане на решения, посочени в параграф 1, се определят в националното право.

Държавите членки гарантират, че съдебните решения по искането за такова преразглеждане се постановяват в разумен срок.“;
- 7) Член 16 се изменя, както следва:
 - а) параграф 1 се заменя със следното:

„1. Държавите членки гарантират, че в хода на наказателното производство жертвите имат право да получат решение за обезщетение от извършителя на престъплението в рамките на разумен срок.“;

б) параграф 2 се заменя със следното:

„2. Държавите членки гарантират, че компетентните им органи изплащат присъденото обезщетение пряко на жертвата без ненужно забавяне. Компетентните органи встъпват в правата на жертвата по отношение на извършителя на престъплението за размера на присъденото обезщетение.“;

8) Член 17 се изменя, както следва:

а) в параграф 1 буква б) се заменя със следното:

„б) доколкото е възможно, да се ползват от разпоредбите относно видеоконферентните и телефонните конферентни връзки с цел улесняване на участието в наказателното производство на жертви, пребиваващи в чужбина.“;

б) добавя се следният параграф:

„4. Държавите членки гарантират, че компетентните органи може да поискат помощ от Евроюст и да предават на Евроюст информацията, предвидена за улесняване на сътрудничеството с компетентните органи на други държави членки при трансгранични дела.“;

9) в член 21 се добавя следният параграф:

„3. Държавите членки гарантират, че личните данни относно дадена жертва, които позволяват на извършителя на престъпление да установи местопребиваването на жертвата или по друг начин да осъществи контакт с нея, не се предоставят при никакви обстоятелства на извършителя на престъпление, пряко или непряко.“;

10) член 22 се изменя, както следва:

а) заглавието се заменя със следното:

„Индивидуална оценка на жертвите с цел установяване на специфичните им нужди от подкрепа и защита“;

б) параграф 1 се заменя със следното:

„1. Държавите членки гарантират, че жертвите получават навременна и индивидуална оценка, за да се определят специфичните им нужди от подкрепа и защита и да се установи дали и до каква степен те ще се ползват от специални мерки, предвидени в член 9, параграф 1, буква в) и членове 23 и 24, поради особената им уязвимост по отношение на вторично и повторно виктимизиране, сплашване и ответни действия с цел отмъщение.“;

в) добавя се следният параграф 1а:

„1а. Индивидуалната оценка започва при първия контакт на жертвата с компетентните органи и продължава толкова дълго, колкото е необходимо, в зависимост от специфичните нужди на всяка жертва. Когато резултатът от първоначалния етап на индивидуалната оценка от органите, с които се осъществява първият контакт, показва необходимостта от продължаване на оценката, такава оценка се предприема в сътрудничество с институциите и органите в зависимост от етапа на производството и индивидуалните нужди на жертвите в съответствие с протоколите, посочени в член 26а.“;

г) параграфи 2 и 3 се заменят със следното:

„2. При индивидуалната оценка се отчитат:

- а) личните характеристики на жертвата, включително съответните случаи на дискриминация, също и когато се основават на комбинация от няколко аспекта, като пол, социален пол, възраст, увреждания, религия или убеждения, език, расов, социален или етнически произход, сексуална ориентация;
- б) видът или характерът на престъплението;
- в) обстоятелствата на престъплението;
- г) отношенията със и характеристиките на извършителя на престъплението.

3. В рамките на индивидуалната оценка особено внимание се обръща на:

- а) жертви, на които е причинена значителна вреда поради тежестта на престъплението;
- б) жертви на престъпление, подбудено от предразсъдъци или дискриминация, които могат да са свързани по-специално с личните характеристики на жертвите;
- в) жертви, които се намират в отношения или зависимост от извършителя на престъплението, които ги правят особено уязвими.

В това отношение се отчитат надлежно жертвите на тероризъм, организирана престъпност, трафик на хора, основано на пола насилие, включително насилие над жени и домашно насилие, сексуално насилие, експлоатация или престъпление от омраза, жертвите на основни международни престъпления и жертвите с увреждания. Особено внимание се обръща на жертвите, които попадат в повече от една от тези категории.“;

д) добавя се следният параграф 3а:

„3а. В рамките на индивидуалната оценка особено внимание се обръща на риска, който представлява извършителят на престъплението, включително риска от поведение, свързано с прояви на насилие и телесна повреда, използване на оръжие, участие в организирана престъпна група, злоупотреба с наркотични вещества или алкохол, малтретиране на дете, проблеми с психичното здраве, или поведение на преследване, отправяне на заплахи или реч на омраза.“;

е) параграф 4 се заменя със следното:

„4. За целите на настоящата Директива за децата жертви се счита, че имат специфични нужди от подкрепа и защита поради уязвимостта им към вторично и повторно виктимизиране, сплашване и ответни действия с цел отмъщение. За да се определи дали и до каква степен те биха могли да се ползват от специалните мерки, предвидени в членове 23 и 24, за децата жертви се прави индивидуална оценка съгласно предвиденото в параграф 1 от настоящия член. Индивидуалната оценка на децата жертви се организира в рамките на целеви и интегрирани услуги за подкрепа, посочени в член 9а.“;

ж) параграф 6 се заменя със следното:

„6. Индивидуалните оценки се правят с активното участие на жертвите, като се вземат предвид техните желания, включително когато жертвите не желаят да се ползват от специалните мерки, предвидени в членове 8, 9, 9а, 23 и 24.“;

з) параграф 7 се заменя със следното:

„7. Компетентните органи редовно актуализират индивидуалната оценка, за да гарантират, че мерките за подкрепа и защита съответстват на променящото се положение на жертвата. Когато елементите, които са в основата на индивидуалната оценка, са се променили значително, държавите членки гарантират, че тя се актуализира в хода на наказателното производство.“;

11) В член 23, параграф 2 буква г) се заменя със следното:

„г) всички разпити на жертви на сексуално насилие, на основано на пола насилие, включително жертви на насилие над жени и домашно насилие, обхванати от Директива (ЕС) .../...на Европейския парламент и на Съвета⁶⁵ [относно борбата с насилието над жени и домашното насилие], освен когато се провеждат от прокурор или съдия, се провеждат от лице от същия пол като жертвата, ако жертвата желае това, в случай че това няма да засегне хода на наказателното производство.“;

12) В член 23 се добавя следният параграф:

„4. За жертвите със специфични нужди от защита, установени в съответствие с член 22, параграф 1 в хода на съдебното производство, са налице следните мерки за гарантиране на физическата защита на жертвите:

- а) продължително или временно присъствие на правоприлагащите органи;
- б) забранителни заповеди, ограничителни заповеди или заповеди за защита с цел да се предостави защита на жертвите срещу всеки акт на насилие, включително чрез забраняване или ограничаване на определено опасно поведение от страна на извършителя на престъпление.“;

13) В член 24 се добавя следният параграф:

„3. Когато престъплението засяга носителя на родителска отговорност или когато е възможно да е налице всякакъв друг конфликт на интереси между детето жертва и носителя на родителската отговорност, държавите членки вземат предвид висшият интерес на детето и гарантират, че всяко действие, изискващо съгласие, не зависи от съгласието на носителя на родителската отговорност.“;

14) В глава 5 се добавят следните членове:

„Член 26а

Протоколи чрез координация и сътрудничество на национално равнище

⁶⁵ Директива (ЕС) .../... на Европейския парламент и на Съвета относно борбата с насилието над жени и домашното насилие (ОВ ...).“

1. Държавите членки установяват и прилагат специфични протоколи относно организацията на услугите и действията съгласно настоящата Директива от страна на компетентните органи и други лица, които установяват контакт с жертвите. Протоколите се изготвят при координация и сътрудничество между правоприлагащи органи, органи за съдебно преследване, съдии, органи по задържане, служби за възстановително правосъдие и служби за подкрепа на жертвите. Минималната цел, за която са предвидени специфичните протоколи, е да се гарантира, че:
 - а) жертвите получават информация, която е адаптирана към техните променящи се индивидуални нужди; като се има предвид, че тази информация трябва да бъде опростена и лесна за разбиране, предоставяна своевременно, повтаряща се във времето, в различни формати, включително устен, писмен и цифров;
 - б) жертви, които са задържани, включително в затвори, центрове за задържане и килии за заподозрени лица и обвиняеми, както и в специализирани места за задържане за кандидати за международна закрила и центрове за задържане преди извеждане, или в други институции, включително центрове за настаняване, където се намират кандидатите и бенефициерите на международна закрила:
 - i) получават информацията за своите права;
 - ii) могат да разчитат на улеснено съобщаване за престъпления;
 - iii) имат достъп до подкрепа и защита в съответствие с индивидуалните си нужди;
 - в) индивидуалната оценка на нуждите на жертвите от подкрепа и закрила, посочена в член 22, и предоставянето на услуги за подкрепа на жертвите със специфични нужди отчитат индивидуалните нужди на жертвите на различните етапи от наказателното производство.
2. Държавите членки гарантират, че посочените в параграф 1 протоколи се актуализират периодично, за да се гарантира тяхната ефективност, и поне веднъж на всеки две години.
3. С цел да осигурят достъп до информация и подходяща подкрепа и защита на отделните жертви държавите членки предприемат необходимите законодателни мерки, за да позволят събирането и споделянето между компетентните органи и службите за подкрепа на жертвите на информация, включително информация, съдържаща лични данни на жертвите.

Член 26б

Използване на електронни средства за комуникация

1. Държавите членки гарантират, че жертвите на престъпления могат да упражняват правата си, предвидени в член 3а, член 4, параграф 1, член 5, параграф 1, член 5а, член 6, параграфи 1, 2, 4, 5, и 6 и член 10б, като използват електронни средства за комуникация.
2. На жертвите на престъпления не може да бъде отказан достъп или те да бъдат възпрепятствани по друг начин да използват национални системи, предлагащи

електронните средства за комуникация, посочени в параграф 1, въз основа на това, че са жители на друга държава членка.

3. Когато националните системи, предлагащи електронни средства за комуникация, изискват използването на електронна идентификация, подписи и печати, държавите членки разрешават използването на схеми за електронна идентификация, за които е извършено уведомяване, квалифицирани електронни подписи и квалифицирани електронни печати на всички други държави членки, както е предвидено в Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁶.

Член 26в

Права на жертвите с увреждания

1. Държавите членки гарантират, че жертвите с увреждания се възползват наравно с другите от електронните средства за комуникация, посочени в член 26б от настоящата Директива, като спазват изискванията за достъпност, определени в приложение I към Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета⁶⁷.
2. Държавите членки гарантират, че жертвите с увреждания имат достъп наравно с другите до всяка процедура, както и до обхванатите от настоящата Директива услуги за подкрепа и мерки за защита, в съответствие с изискванията за достъпност, определени в приложение I към Директива (ЕС) 2019/882.

Държавите членки гарантират, че при поискване на жертвите с увреждания се осигурява разумна степен на адаптация.

Член 26г

Средства за правна защита

Държавите членки гарантират, че съгласно националното право жертвите разполагат с ефективно средство за правна защита в случай на нарушение на техните права съгласно настоящата Директива.“;

- 15) добавя се следният член 27а:

„Член 27а

Специфични задължения във връзка с жертвите на насилие над жени и домашно насилие

Когато държавите членки приемат мерките за спазване на настоящата Директива, те гарантират, че с това не засягат задълженията по Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*], които са приложими по

⁶⁶ Регламент (ЕС) № 910/2014 на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 г. относно електронната идентификация и удостоверителните услуги при електронни трансакции на вътрешния пазар и за отмяна на Директива 1999/93/ЕО (ОВ L 257, 28.8.2014 г., стр. 73).

⁶⁷ Директива (ЕС) 2019/882 на Европейския парламент и на Съвета от 17 април 2019 г. за изискванията за достъпност на продукти и услуги (ОВ L 151, 7.6.2019 г., стр. 70).

отношение на тези жертви в допълнение към задълженията, определени в настоящата Директива. По-специално държавите членки гарантират, че

- а) посочената в член 3а от настоящата Директива гореща телефонна линия за оказване на помощ на жертви не засяга функционирането на специализираните и специалните горещи телефонни линии за жертви на насилие над жени и на домашно насилие, както се изисква по член 31 от Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*];
 - б) задължението за предприемане на мерки съгласно член 5а, параграф 2 от настоящата Директива не засяга задължението на държавите членки да предприемат целеви мерки за насърчаване на съобщаването за актове на насилие над жени или на домашно насилие, посочени в член 16, параграф 1 от Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*];
 - в) задължението за предприемане на мерки съгласно член 5а, параграф 3 от настоящата Директива не засяга задължението на държавите членки да предприемат специализирани мерки за насърчаване на съобщаването за случаи на насилие над жени или домашно насилие в центрове за приемане и задържане, посочени в член 35, параграф 4 от Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*];
 - г) задължението за предприемане на мерки съгласно член 5а, параграф 4 от настоящата Директива не засяга задължението на държавите членки да предприемат целеви мерки съгласно член 16, параграф 4 от Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*];
 - д) по отношение на жертвите на насилие над жени или на домашно насилие разпоредбите на [членове 18 и 19 от Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*]] се прилагат в допълнение към правилата, определени в член 22 от Директива 2019/29, изменена с настоящата Директива;
 - е) протоколите за индивидуална оценка на нуждите на жертвите от подкрепа и защита, посочени в член 26а във връзка с член 22 от настоящата Директива, не засягат задълженията на държавите членки да издават насоки и да установяват специализирани механизми за жертвите на насилие над жени и на домашно насилие, предвидени в член 23, буква б) и член 40, параграф 2 от Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*].“;
- 16) Член 28 се заменя със следното:

„Член 28

Предоставяне на информация и статистически данни

1. Всяка държава членка предприема необходимите мерки за създаване на система за събирането, изготвянето и разпространението на статистически данни относно жертвите на престъпления. Статистическите данни включват данни, свързани с прилагането на националните процедури относно жертвите на престъпления, включително най-малко броя и вида на съобщените

престъпления и броя, възрастта, пола на жертвите и вида на престъплението. Данните следва да включват и информация за начина, по който жертвите са получили достъп до определените в настоящата Директива права.

2. Държавите членки събират посочените в настоящия член статистически данни въз основа на общи формати за категоризация, разработени в сътрудничество с Комисията (Евростат). Те изпращат тези данни на Комисията (Евростат) на всеки три години. Предадените данни не съдържат лични данни.
 3. Агенцията на Европейския съюз за основните права оказва подкрепа на държавите членки и на Комисията при събирането, изготвянето и разпространението на статистически данни относно жертвите на престъпления и при докладването на начините за достъп на жертвите до правата, определени в настоящата Директива.
 4. Комисията (Евростат) оказва подкрепа на държавите членки при събирането на данните, посочени в параграф 1, включително чрез установяването на общи стандарти за бройните единици, правила за преброяване, обща разбивка, отчетни формати и класификация на престъпленията.
 5. Държавите членки предоставят събраните статистически данни на разположение на обществеността. Статистическите данни не съдържат лични данни.
 6. Събирането на данни по параграф 1 не засяга специално събраните за целта данни съгласно член 44 от Директива (ЕС) .../... [*относно борбата с насилието над жени и домашното насилие*].“;
- 17) Член 29 се заменя със следното:

„Член 29

Докладване от Комисията и преглед

В срок до [*шест години след приемането*] Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад за прилагането на настоящата Директива. В доклада се прави оценка на степента, в която държавите членки са предприели необходимите мерки, за да се съобразят с настоящата Директива, включително нейното техническо изпълнение.

Ако е необходимо, докладът се придружава от законодателно предложение.“;

Член 2

Транспониране

1. Държавите членки вземат необходимите мерки за спазване на настоящата Директива [*до две години след влизането в сила*], с изключение на разпоредбите, необходими за спазването на член 26б, които се приемат и публикуват [*до четири години след влизането в сила*]. Те незабавно информират Комисията за това.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата Директива или то се извършва при официалното им публикуване. Условието и редът на позоваване се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното право, които те приемат в областта, уредена с настоящата Директива.

Член 3

Влизане в сила

Настоящата Директива влиза в сила на двадесетия ден след деня на публикуването ѝ в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Адресати на настоящата Директива са държавите членки в съответствие с Договорите.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател